

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

**Emil Artur Longen z pohledu soudobé
žurnalistiky**

Tereza Štěpánková

Katedra divadelních a filmových studií

Vedoucí práce: Mgr. Petr Bilík, Ph.D.

Studijní program: Uměnovědná studia

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Emil Artur Longen z pohledu soudobé žurnalistiky vypracovala samostatně, za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum

.....

podpis

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování Mgr. Petru Bilíkovi, Ph.D., za jeho cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1 ŽIVOTOPIS	8
1.1 SPOLUPRÁCE S VLASTOU BURIANEM.....	14
2 AUTOR Z POHLEDU SOUDOBÉ ŽURNALISTIKY	16
2.1 OTRÁVENÉ SVĚTLO	17
2.2 C. A K. POLNÍ MARŠÁLEK	19
2.3 POSLEDNÍ BOHÉM	21
2.4 MILÁČEK PLUKU.....	23
2.5 AFÉRA PLUKOVNÍKA REDLA	25
2.6 SKALNÍ ŠEVCI.....	27
2.7 TŘETÍ ROTA.....	29
2.8 ANTON ŠPELEC, OSTROSTŘELEC	31
2.9 POBOČNÍK JEHO VÝSOSTI.....	33
2.10 JSEM DĚVČE S ČERTEM V TĚLE.....	35
2.11 ZLATÁ KATEŘINA.....	37
2.12 HRDINNÝ KAPITÁN KORKORÁN	39
2.13 POKUŠENÍ PANÍ ANTONIE	40
2.14 MATKA KRÁČMERKA.....	42
2.15 NEZLOBTE DĚDEČKA	44
2.16 JEDNA Z MILIONU.....	45
2.17 PRVNÍ POLÍBENÍ.....	46
2.18 JEDENÁCTÉ PŘIKÁZÁNÍ.....	48
2.19 STUDENTSKÁ MÁMA	50
2.20 NAŠE XI.	51
3 DIVADELNÍ VÝCHODISKA.....	54
SHRNUTÍ.....	58
ZÁVĚR	60
LITERATURA.....	62
PRAMENY	63
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	71

Úvod

V bakalářské práci *Emil Artur Longen z pohledu soudobé žurnalistiky* se primárně zaměřuji na Longenovu filmovou tvorbu s důrazem na názor tehdejší žurnalistiky. Tento umělec mě zaujal svým nadšením a maximálním obětováním se pro své projekty v mnoha uměleckých odvětvích. Dané téma jsem si zvolila též proto, že Longen dosti ovlivnil budoucí hereckou dráhu Vlasty Buriana, čemuž se chci také věnovat. Z tvrzení dostupné literatury¹ o Longenovi vyplývá, že na pozici filmaře nikdy nedosáhl takových kvalit jako při působení na divadelní scéně; otázkou je, zda jde o pravdivý výrok.

Emil Artur Longen se projevil jako schopný scenárista, herec a režisér, nejvíce však jako scenárista, což potvrzuje i fakt, že mnoho jeho divadelních her bylo přepracováno do filmové podoby. Jeho filmografie spadá převážně do éry zvukového filmu a odehrává se na pozadí hospodářské krize mezi lety 1930–1936. Longen začínal s filmem již v němém období, ze kterého se dochovaly dvě grotesky o potrhlem Rudim. Po delší odmlce se objevil v roli iluzionisty Durka v *Otráveném světě*, ale plně se projevil až s příchodem zvuku. Od roku 1930 začíná šest let jeho ustavičné práce ve filmu, jako herec se představil ve snímcích *Aféra plukovníka Redla* a *Třetí rota* a dále se věnoval spíše psaní námětů či scénářů. Za zmínku stojí i jeho dvě filmové režie *Miláček pluku* a *Skalní ševci*, které bohužel nebyly pokládány za příliš zdařilé.

Přestože aktivně tvořil a během poměrně krátké doby se podílel na řadě filmů, kterými ovlivnil český film, je osobnost Emila Artura Longena poněkud opomíjena. Při svém působení v kinematografii spolupracoval s řadou významných režisérů, např.: s Vladimírem Slavínským, Karlem Lamačem, Martinem Fričem či Karlem Antonem, se kterými se věnoval převážně komickému žánru. Kvůli nedostatečnému zájmu o osobnost E. A. Longena se v rámci hodnocení a interpretování musím opírat o odbornou literaturu, která téma Longenova působení ve filmu nerozebírá příliš do hloubky. Zabývá se filmy spíše okrajově a více se soustředí na jejich kontext v rámci české kinematografie, kvůli čemuž nelze příliš vysledovat uměleckou hodnotu jeho díla. Naproti tomu novinářský

¹ Např. v *Panoramatu českého filmu* od Luboše Ptáčka.

diskurz zahrnující kritiky, dobové reakce a ohlasy vztahující se k jednotlivým snímkům pomáhá lépe pochopit autorovu filmovou tvorbu.

Z podstaty kritiky a recenzí lze vysledovat uchopení a hodnocení Longenovy filmové činnosti a je samozřejmé, že jeho díla nebyla vnímána a přijata jen kladně. Jednotlivé názory se lišily, shodovaly nebo jeho tvorbu viděly zcela odlišně kvůli různě zaměřeným a často ideově ovlivněným kritikům v rámci dobových periodik. Tento pohled je velmi cenný kvůli autentickým výpovědím, množství specifických názorů a pohledů na umělcovo dílo.

Práce je strukturovaná do tří kapitol: první pojednává o autorově životě, druhá o pohledu soudobé žurnalistiky na jeho filmovou činnost a třetí nastiňuje Longenova divadelní východiska. Touto prací se snažím přiblížit Longenovo filmové dílo, tudíž pojednávám o všech filmech, na kterých se podílel. Nejprve se vždy snažím představit film jako takový a zasadit ho do kontextu tehdejší kinematografie a poté přecházím k analýze jednotlivých kritik.

Záměrem práce je na základě dobových žurnalistických reakcí na Longenovu filmovou činnost provést analýzu jednotlivých snímků s ohledem na novinářský diskurz sledující přijetí a různé podoby vnímání autorova díla. Cílem je přiblížit filmovou tvorbu E. A. Longena, analyzovat různé způsoby jejího vnímání a potvrdit či vyvrátit uměleckou kvalitu autorových děl.

Jako součást metodologie jsem zvolila analýzu novinářského diskurzu a opírám se o práci Soni Schneiderové *Analýza diskurzu a mediální text*. Jak uvádí Schneiderová, analýza diskurzu se soustředí na vztah textu a společenského kontextu, zabývá se otázkami fungování jazyka ve společnosti a také tím, jaké prostředky a komunikační způsoby byly využity. Pomáhá k odhalení souvislostí a ukazuje, jak jednotlivé subjekty vnímají nebo konstruují realitu v daném společenském prostředí.

Analýza se věnuje konkrétnímu tématu a zároveň pomáhá k pochopení tehdejší mediální situace. V jednotlivých kritikách se zrcadlí okolnosti, které formovaly tehdejší novinářský diskurz, a snaha žurnalistiky vytvářet pod vlivem společenské situace a kontextu daného periodika určitý obraz reality. Zajímavé je sledovat způsob, jakým se snaží tato média přinutit k takovému vnímání

skutečnosti příjemce. Při vyhodnocování vycházím z dobových kritik, recenzí a rozhovorů; rozbor jednotlivých textů provádím jak deskripcí a srovnáváním textů, tak interpretačně. Podstatné je i interpretování zjištěných informací v kontextu doby a také je důležité posoudit možné důsledky daného jednání.²

Emil Artur Longen byl doposud poněkud opomíjen – o tom svědčí i poměrně malé množství literatury zaměřené přímo na něj. Jeho život nejlépe zpracovává kniha *Emil Artur Longen a Xena* od Franty Sauera³. Příběh je psaný Longenovým přítelem Frantou Sauerem, který vzpomíná na společně prožité chvíle. Svazek obsahuje i Longenovy dopisy určené autorovi a vzpomínku na E. A. Longena od E. E. Kische. Dále se o něm objevují kapitoly v *Červené sedmě* od Jiřího Červeného a v knize *Václav Wasserman vypráví o starých českých filmařích* od Václava Wassermana⁴.

Do problematiky se dokážeme lépe dostat i pomocí Longenem napsaných knih *Herečka*, *Král komiků Vlasta Burian* a *Můj přítel Jaroslav Hašek*. O Longenovu působení v divadle se dozvídáme v *Kapitolách z dějin českého divadla* od Františka Černého a v *Dějínách českého divadla IV* od kolektivu autorů. Mnoho informací najdeme i v již zmíněných knihách *Červená sedma* od Jiřího Červeného a *Václav Wasserman vypráví o starých českých filmařích* od Václava Wassermana.

Pokud jde o Longena v rámci filmu, přehled jeho děl se nachází v *Českém hraném filmu I a II* od Evy Urbanové a Blaženy Urgošíkové. Blíže o něm pojednává *Panorama českého filmu* od Luboše Ptáčka a *Náš film: kapitoly z dějin (1896–1945)* od Luboše Bartoška. Některé jeho filmy zpracovává kniha *Historie československého filmu v obrazech 1930–1945* od Jaroslava Brože a Myrtila Frýdy či *Nesmrtelní ve filmu* od Luboše Hlaváčka. Také jsme narazili na svazek všech jeho scénářů s názvem *Emil Artur Longen* od Niny Tiliu.

² SCHNEIDEROVÁ, Soňa. *Analýza diskurzu a mediální text*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015, 165 s. ISBN 978-80-246-2971-1. s. 164.

³ Franta Sauer byl proletářský spisovatel známý nejen pro svou politickou činnost, ale i jako umělec pražské bohémy. Mimo jiné pomáhal při zakládání anarchistického hnutí a objevil se i v několika Longenových filmech. Text jeho knihy tudíž ovlivnily tyto činnosti a také přátelství s Longenem.

⁴ Václav Wasserman byl herec, scenárista, publicista a režisér, který spolupracoval s Longenem jak na divadle, tak později na filmových scénářích a působil také jako profesor na pražské FAMU. Kniha je tedy psána z pohledu praktikujícího filmaře a vyjadřuje jeho názor na soudobou kinematografii.

1 Životopis

Emil Artur Longen, vlastním jménem Emil Artur Pitterman, se narodil nejspíše 29. července nebo 29. června 1885 v Pardubicích; informace o datu se v různých zdrojích liší. Dětství, o kterém nemáme moc informací, prožil ve Vlašimi. Jeho otec Václav Pitterman byl advokátem u arcivévody Františka Ferdinanda d'Este.⁵

„Vedle své duchaplné a roztomilé ženy Xeny Longenové vzbuzoval Emil Artur Longen (vlastním jménem Emil Pitterman) dojem vybuchující bomby. Ta dvojice všude, kam přišla, zvířila hladinu měšťanského klidného života, nejen v Praze, v Lublani, v Terstu – ale i v Berlíně a Paříži. Bouřlivák Longen žil prudce, a co kdy měl, za svého vzrušujícího života rozdal. Byl z generace Gellnerovy a Šrámkovy; měl rád život i jeho bídu...“⁶

Od dětství měl oproti svým třem bratrům divokou povahu, avšak maminka, ve srovnání s otcem, který neměl pro Longenovy umělecké sklony pochopení, svého talentovaného syna velmi obdivovala a podporovala. V různých zdrojích se liší informace o tom, jak se dostal na malířskou akademii: buď se o to zasadil jeho otec, nebo si to naopak prosadil sám, proti vůli otce. Nicméně nastoupil na malířskou akademii v Praze a studoval u profesora Františka Thieleho. Myslbek, přísný člen profesorského sboru, Longenův bohémský způsob života těžko snášel, ale u jiných profesorů našel zastání.

Díky přátelství se zdrženlivým Otakarem Kubínem se ve svých výtržnostech mírnil a společně též odjeli malovat do Itálie. Svou ranou malířskou éru (1904 až 1910) prožil ve společnosti malířů, a to hlavně s již zmíněným Otakarem Kubínem.⁷ Na vlastní pěst se také vydal do Paříže, kde se seznámil jak s tehdejší malířskou scénou, tak se leccos přiučil v tamních kabaretech a cirkusech.

⁵ KIRSCHNEROVÁ, Jana. *Emil Artur Longen (1885–1936): Lit. pozůstalost*. 1. vyd. Praha: Literární archiv Památníku národního písemnictví, 1981, 6 s. ISBN nevedeno. s. 3.

⁶ WASSERMAN, Václav. *Václav Wasserman vypráví o starých českých filmařích*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1958, 283 s. ISBN nevedeno. s. 164.

⁷ Tamtéž, s. 165.

Z těchto zkušeností po návratu čerpal a snažil se seznámit Prahu s novými francouzskými směry.⁸ V letech 1909–1910 se střídavě věnoval malování, herectví a psaní. Jeho velkým přítelem byl Jaroslav Hašek, o kterém později napsal knihu.⁹

Jako malíř se stal i členem umělecké skupiny Osma, která bojovala proti starému stylu Mánesu. Ale jak už jeho povaha naznačovala, školu nedokončil a opět ho to táhlo k divadlu. Malování se však nikdy nevzdal, už od dětství si jím přivydělával – a to mu zůstalo po celý život. Jeho angažovanost v mnoha uměleckých odvětvích způsobovala, že se vždy plně věnoval jednomu, a když jej „omrzelo“, vrátil se zase k jinému. Longen byl jako komik velmi populární a k jeho začátkům patří neodmyslitelně Eduard Bass, se kterým společně vystupovali v Schöblově kabaretu Na Poříčí, kde oba vystupovali z rodinných důvodů pod pseudonymem. Pittermann byl vysoké postavy, proto se přezdíval Longen; jeho herectví se vyznačovalo groteskní komikou, kterou střídal s tragikou.

V roce 1910 potkal mladou herečku Xenu Markovou, se kterou se později oženil. Touto dobou vystupoval v kabaretu Lucerna, měl zde hlavně pantomimická představení, jako *Mládenec, který přišívá knoflík*, *Pojídání ovoce*, *Lékárník v noční službě* apod.¹⁰ Mimo to v roce 1911 uzavřel smlouvu u společnosti Kinofa a natočil čtyři krátké grotesky. Sám si obstaral režii a scénář – a také si zahrál hlavní roli. Filmy byly založené na komice hlavní postavy Rudiho.¹¹ V Lucerně získal místo i pro Xenu, ale ačkoli kabaret prosperoval, herci nebyli moc dobře placeni. Xeně se však v Lucerně celkově nelíbilo, dostávala jen malé role a nesdílela Longenův názor, že i v takových se může herecky projevit. Tou dobou Xena utekla z domova a žila s Longenem, ale trpěli velkou chudobou. Když už nevěděli, co dělat, rozhodl Longen, že zkusí štěstí v Berlíně.

Ani zde se jim moc nedařilo, v Berlíně je odmítli – a v menších městech si také příliš nevydělali. Vrátili se tedy zpět do Prahy a zkoušeli nastoupit zase do Lucerny, ale kvůli porušení smlouvy neuspěli.

⁸ SAUER, Franta. *Emil Artur Longen a Xena*. 1. vyd. Praha: VLN, 1936, 202 s. ISBN neuvedeno. s. 24.

⁹ WASSERMAN, Václav. *Václav Wasserman vypráví o starých českých filmařích*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1958, 283 s. ISBN neuvedeno. s. 166.

¹⁰ ČERVENÝ, Jiří. *Červená sedma*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1959. 304 s. ISBN neuvedeno. s. 190.

¹¹ WASSERMAN, Václav. *Václav Wasserman vypráví o starých českých filmařích*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1958, 283 s. ISBN neuvedeno. s. 167.

Ještě jednou zkusili štěstí v Berlíně, dopadlo to však podobně. Po návratu do Čech dospěli k názoru, že odjedou do Brna. Díky Longenovým přátelům si našli kabaret, kde se jim dařilo. Dlouho tu ovšem nezůstali, protože Longen dostal nabídku angažmá v Berlíně. Xenina matka však těžce onemocněla, takže místo do Berlína vedla jejich cesta do Prahy, matka záhy zemřela a Xena se na delší dobu zhroutila.

Osud je dal dohromady s Nollovými, kteří na tom byli stejně, a vytvořili vlastní kabaret, se kterým se vydali po českých a moravských městech. Hrával s nimi i Jaroslav Hašek. Ani tento kabaret nevydržel věčně, a tak Longen s Xenou odcestovali do Itálie. Vystupovali, kde se dalo, a později si najali vlastní divadlo v Terstu, kde založili kabaret. Konečně se jim začalo dařit, představení bývala vyprodaná. Do toho jim ale vstoupila první světová válka, kvůli které se vrátili zpět do Prahy a začali hrát v různých kabaretech, mimo jiné v Rokoku. Opět se rozhodli odcestovat, tentokrát do Lublaně. Vedlo se jim dobře, ale jen do té doby, než se Longen začal snažit prosadit změnu scénické výpravy v tamním divadle, což vedení zavrhnulo. Xena dostala zápal plic a doktor pochyboval, zda přežije; naštěstí se mýlil a po zotavení u moře odjeli do Paříže. Využil svých dřívějších zkušeností a maloval, kreslil karikatury, žongloval a dopisoval do pražských denních listů. Zanedlouho se dozvěděl, že čekají dítě, a poslal Xenu do Prahy. Jelikož o ní kvůli ztracenému dopisu nevěděl, vrátil se do Prahy. Opět onemocněla a musela podstoupit operaci.¹²

V té době vznikl kabaret Červená sedma, Longen do něj nastoupil a působil zde v letech 1919–1920. Longen tu prováděl stínohry a karikatury; s tímto nápadem přišel už Lada, ale jeho figurky byly pro tak velkou scénu malé a Longen dosáhl lepších výsledků. Chtěl opět navštívit Paříž a inspirovat se ve stínohře, ale kvůli malým honorářům a záloze na cestu do Paříže, o kterou marně žádal, Červenou sedmu opouští.

Po odchodu z Červené sedmy založil konkurenční kabaret Bum, a protože věděl, že by s literární úrovní Červené sedmy, kterou měl na starost Eduard Bass, nemohl soutěžit, zaměřil se na groteskní komiku.

¹² SAUER, Franta. *Emil Artur Longen a Xena*. 1. vyd. Praha: VLN, 1936, 202 s. ISBN neuváděno. s. 25 až 41.

Získal pro svůj kabaret mnoho dobrých herců z Červené sedmy: Ference Futuristu, Emanu Fialu a hlavně Vlastu Buriana. Z Rokoka ještě Sašu Rašilova a Josefa Rovenského, připojil k nim i Karla Nolla, jenže tolik skvělých komiků pohromadě nemůže fungovat, a tak se za nedlouho rozpadli.

Neúspěšný kabaret Bum přeměnil na Revoluční scénu, kterou spravoval v letech 1920–1921. Oproti Červené sedmě, která mířila na nejinteligentnější vrstvy, Revoluční scéna pod vedením politicky radikálnějšího Longena byla jinak zaměřená, snažili se zde zobrazovat život, jaký je, bez příkras, a usilovali o moderní divadlo s bohatým repertoárem. Na svou stranu Longen získal i dramatika Arnošta Dvořáka a Egona Erwina Kische, který pro Revoluční scénu zdramatizoval *Tonku Šibenici*, v níž se mohla konečně plně projevit Xena. Dokázala své velké herecké nadání, a dokonce se o ni začal zajímat šéf činohry Karel Hugo Hilar z Národního divadla, ale bez Longena nechtěla odejít, a toho v Národním divadle nechtěli. Mezi další představení, které Longen uvedl na scénu, patří Büchnerův *Vojcek* či *Dáma a vrah* od básníka Antonína Macka. I přes veškeré snahy existovala Červená sedma déle než Revoluční scéna. Longen začal prodělávat a musel divadlo zavřít.

V prostorách Adrie, kde původně bývala Revoluční scéna, vytvořil plukovník Roja Burianovo divadlo a Longena zde přijali jako herce a dramaturga. Napsal zahajovací skeč pro Vlastu Buriana a s Jiřím Červeným hru *Hráč*, ve které si zahrál hlavní roli. Vlasta Burian se stal hercem hlavně díky Longenovi, který mu s Kischem psal hry a prosazoval ho i v tisku.

Divadlu se za pomoci Longena velmi dařilo a začalo konkurovat Rokoku, což těžce nesl Jan Červený, a rozhodl se své divadlo prodat plukovníku Rojovi. Jelikož Rokoko mělo větší prostory, záměr se vydařil, ale získat i nepřekonatelného Vlastu Buriana nebylo tak snadné. Kvůli opakovanému porušení smlouvy ho nikdo nesměl zaměstnat jako herce, nakonec však Buriana učinil ředitelem, což vše vyřešilo. Longen se zde konečně mohl plně projevit jako dramaturg i herec, působil zde v letech 1923–1930. Zinscenoval *Aféru plukovníka Redla* podle E. E. Kische a hru o Františku Ferdinandovi d'Este, kde si zahrál po boku své manželky. Nejúspěšnější byla však hra *C. a k. polní maršálek*, kterou (stejně jako *Aféru plukovníka Redla*) později zfilmoval.

V té době jej postihla tragická událost, Xena Longenová se 23. května 1928 zabila skokem z okna.¹³ Tuto událost nejlépe popisuje tento citát: „*Jednoho dne došel Arturovi dopis: ‚Přijed’ si pro mne. Odvezeš si mne, Arture. – Xena. ‘Ale než se dostal dopis do rukou Arturových, Xena podlehla duševní depresi. Myslíla si, že jí život už nemůže nic dát. Smrt že je pro ni jediným vykoupením. Otevřela okno. Vyskočila. Bylo po všem... Artur se rozjel za Xenou, leč nenašel ji již mezi živými. Tehdy se domnívali Arturovi kamarádi, že Artur pozbude rozumu. Jen jeho tvůrčí duch ho zachránil před šílenstvím. Artur na Xenu nikdy nezapomněl. Hovořil o ní ještě několik dní před svou smrtí. Jeho kamarádům byly dobře známy Arturovy noční pouti ke Xenině hrobu.*“¹⁴

Longenův vztah se Xenou byl velmi bouřlivý, několikrát se rozešli, ale nikdy ji nepřestal milovat. Ještě téhož roku se Longen podruhé oženil a vzal si Marii Uhlířovou, se kterou se poznal již dříve a sblížili se, když se mu rozpadalo manželství. Marie byla o 26 let mladší, podařilo se jí Longena dostat z deprese a začali nový život. Zanedlouho se jim narodila dcera Jiřinka, kterou velmi miloval, byl šťastný a svědomitě se o svou dceru i ženu staral. Přestěhovali se do pěkné vily ve Vysoké Lhotě u Pyšelska,¹⁵ kde psal a maloval, a někdy zajel do Prahy předložit práci a kvůli honoráři.¹⁶

Na venkově napsal dva romány: nejprve o své první ženě Xeně, aby tak uctil její památku a rozloučil se s ní, román pojmenoval *Herečka*, a druhý o svém dlouholetém příteli Jaroslavu Haškovi. V 30. letech postupně přešel k filmu, nejvíce psal a upravoval scénáře, a jak jsme již zmínili, natočil podle svých divadelních předloh *C. a k.*¹⁷ *polního maršálka* a *Aféru plukovníka Redla*. S Kischem vymýšlí film podle hry *Z Prahy do Bratislavy v 365 dnech na parníku Lanna 8*, měl zde hrát Vlasta Burian, a to v české i německé verzi. Kisch měl v úmyslu zasadit děj do Německa kvůli Burianovu v Berlíně úspěšnému *C. a k. polnímu maršálkovi*. Dojde k proslulé korespondenci E. E. Kische s Hitlerem. Kisch dokázal, že říšský kancléř získal Železný kříž za první světové války podfukem, a z filmu sešlo.

¹³ ČERVENÝ, Jiří. *Červená sedma*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1959. 304 s. ISBN nevedeno. s. 192–196.

¹⁴ SAUER, Franta. *Emil Artur Longen a Xena*. 1. vyd. Praha: VLN, 1936, 202 s. ISBN nevedeno. s. 10.

¹⁵ Tamtéž, s. 123–128.

¹⁶ ČERVENÝ, Jiří. *Červená sedma*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1959. 304 s. ISBN nevedeno. s. 196.

¹⁷ Zkratka pro *císařský a královský*, používala se pro označení v titulu orgánů společných Rakousku i Uherskému království, pro armádu a námořnictvo však až od roku 1889.

Jako další zhotovil Longen námět k *Hrdinnému kapitánu Korkoránovi* a opět pro Vlastu Buriana a pro E. F. Buriana napsal *Rudou princeznu*. Je v tvůrčím období a chystá svou třetí výstavu obrazů, kde má v úmyslu shrnout své divadelní působení za 25 let.¹⁸ Ke konci svého života se začal alkoholu vyhýbat a často upřednostnil sklenici mléka, ale nikoho nenapadlo, že by mohl mít zdravotní problémy. Ani sám Longen neznal příčinu svých nevolností, měl žaludeční vřed a 24. dubna 1936 ve svých 51 letech umírá.¹⁹

„Artur byl malířem, spisovatelem, žurnalistou, hercem, dramatikem, režisérem. Kabaret, divadlo, film, všechno chtěl obsáhnout. Příliš mnoho na bedra jediného člověka! A hůře pro něho, snažil se, aby byl průkopníkem. Úděl průkopníků nebývá skoro nikdy šťastný. Jejich úmysly bývají jen stěží chápány. Často je nepochopí ani soudcové umění.“²⁰

¹⁸ WASSERMAN, Václav. *Václav Wasserman vypráví o starých českých filmařích*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1958, 283 s. ISBN nevedeno. s. 171–172.

¹⁹ ČERVENÝ, Jiří. *Červená sedma*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1959. 304 s. ISBN nevedeno. s. 196–197.

²⁰ SAUER, Franta. *Emil Artur Longen a Xena*. 1. vyd. Praha: VLN, 1936, 202 s. ISBN nevedeno. s. 10.

1.1 Spolupráce s Vlastou Burianem

Vlasta Burian a E. A. Longen byli dlouholetí přátelé a podle tvrzení Franty Sauera mnohdy jeden druhého tahal z problémů, ale často si také prováděli různé naschvály, přesto rozhádaní nikdy dlouho nevydrželi. Když si Longen otevřel vlastní kabaret Bum, který byl konkurencí Červené sedmy, najal si kromě jiných herců i Buriana. Věděl totiž, že jiná divadla by jen těžko hledala podobného umělce, jelikož ho znal, psal mu „role na tělo“ – a zde asi začala Longenova podpora Buriana jako herce. Z kabaretu Bum se stala Revoluční scéna, na které tvořili moderní divadlo.²¹

Po zavření Revoluční scény vzniklo Burianovo divadlo, Longena zde zaměstnali jako dramaturga a herce a pro Buriana napsal třeba zahajovací skeč *Hráč*. Z Adrie se divadlo přesunulo do Rokoka a Vlasta Burian byl jmenován ředitelem.²² Longen pro Buriana napsal např. hry *C. a k. polní maršálek*, *Kasta pro sebe*, *V tlamě velryby* a *Už mě vezou*.²³ Jejich podivuhodné přátelství a spolupráci nejlépe vystihuje tento citát: „*Když byl Artur dramaturgem a šéfrežisérem u Vlasty Buriana, velmi často došlo mezi nimi ke konfliktu. Arturovi šlo o umělecký vzestup divadla a zvláště o Buriana jako herce, kdežto šéf, ačkoli vyslechl trpělivě Arturovy rady, jen málokdy uznal za vhodné, aby se jimi řídil. To Artura žralo. Říkával: „Nosarius se věnuje víc sportu, kobylám, tenisu a mičudě než divadlu. Tak jako by sport byl pro něho všechno, divadlo jen něčím vedlejším. Chlap má neobyčejný talent, modulační hlas jako málokdo, je hotový akrobat, je i v těch nejgrotesknějších pohybech přirozený, zkrátka, stal by se z něho univerzální zjev, jen kdyby měl trochu vůle a snažil se odlišně charakterizovati osoby.*“²⁴

V 30. letech se Longen začal plně věnovat filmu a napsal pro Buriana mnoho scénářů. Často i využil svých divadelních her a převedl je do filmové podoby. Mezi tyto filmy patří *C. a k. polní maršálek*, *Anton Špelec*, *ostrostrelec*, *Pobočník Jeho Výsosti*, *Nezlobte dědečka*, *Hrdinný kapitán Korkorán*.

²¹ WASSERMAN, Václav. *Václav Wasserman vypráví o starých českých filmařích*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1958, 283 s. ISBN nevedeno. s. 171-172. s. 170s.

²² ČERVENÝ, Jiří. *Červená sedma*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1959. 304 s. ISBN nevedeno. s. 195–196.

²³ Tamtéž, s. 196.

²⁴ SAUER, Franta. *Emil Artur Longen a Xena*. 1. vyd. Praha: VLN, 1936, 202 s. ISBN nevedeno. s. 99.

Longen z Vlasty Buriana udělal herce a poprvé jej nazval roku 1927 „králem komiků“, když o něm napsal stejnojmennou knihu. Burianovo komické umění shrnul takto: „*Absolutní herectví + improvizace + artistika + síla vědomí a tvůrčí vědomí a tvůrčí vůle.*“²⁵

²⁵ LONGEN, Emil Artur. *Král komiků Vlasta Burian*. 2. vyd. Praha: XYZ, 2011, 276 s. 978-80-7388-538-0. s. 276.

2 Autor z pohledu soudobé žurnalistiky

Tato kapitola se pokusí nastínit, jak probíhala percepce umělcova díla v rámci soudobé žurnalistiky. Prošla jsem periodika určená pro širší publikum jako *Národní osvobození*, *Lidové noviny* či *Rudé právo*, ale také listy zaměřené přímo na film, např.: *Český filmový zpravodaj*, *Filmová politika*, *Filmový kurýr*. V závislosti na periodiku se měnila i úroveň odbornosti a obsáhlosti jednotlivých recenzí, o některých filmech se příliš nepsalo a to do jisté míry také dokládá jejich neúspěch. Naproti tomu stojí filmy jako *C. a k. polní maršálek* či *Třetí rota*, které tisk řešil snad nejvíce, ale počet článků je diskutabilní, i o nekvalitních filmech vzniká řada recenzí. Klíčovou otázkou zůstává, jestli žurnalistika vnímala E. A. Longena jako nedostatečného umělce v rámci filmu.

Longen se významně projevil v kinematografii hlavně v 30. letech, avšak úplné začátky byly již v němé éře a poprvé si zahrál ve filmu už asi roku 1907 v Paříži.²⁶ Nejprínosnější se ukázaly jeho scénáře a náměty a jako režisér se projevil u snímků *Miláček pluku* a *Skalní ševci*, ale v obou případech bohužel příliš neuspěl. Herecky se uplatnil v *Otráveném světle*, *Třetí rotě*, *Afěře plukovníka Redla* a v roli Rudiho. Spolupracoval s režiséry jako: Vladimír Slavínský, Karel Lamač, Martin Frič či Karel Anton. Jelikož sám Longen byl komik, tak převážnou většinu jeho filmů tvoří komedie, ve kterých prosazuje hlavně Vlastu Buriana. Díky častým spolupracím Vladimírem Slavínským pracuje s téměř neměnným hereckým kolektivem.

V roce 1911 uzavřel smlouvu se společností Kinofa a natočil čtyři krátké grotesky o zbrklém mládenci Rudim. Sám se postaral o režii, zahrál si hlavní roli, zajistil rekvizity a postavil interiéry a natáčení probíhalo na zahrádce kabaretu U Lhotků.²⁷ Snímky se jmenovaly *Rudi na křtinách*, *Rudi na záletech*, *Rudi se žení* a *Rudi sportsman* a byly vůbec první, které Kinofa vyrobila a na režii spolupracoval s Longenem Antoním Pecha.²⁸

²⁶ NÁRODNÍ FILMOVÝ ARCHIV, *Rudi sportsman* [online]. [cit. 2017-03-16]. Dostupné z: <http://film.nfa.cz/portal/avrecord/0010056>

²⁷ WASSERMAN, Václav. *Václav Wasserman vypráví o starých českých filmářiích*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1958, 283 s. ISBN nevedeno. s. 167-168.

²⁸ PTÁČEK, Luboš. *Panorama českého filmu*. 1. vyd. Olomouc: 2000. 514 s. ISBN 80-85839-54-7. s. 13.

Inspirují se francouzským komikem Maxem Linderem, a proto je Rudi vysoký a impulzivní švihák. Longen zde projevil svoji extravagantní komiku, na kterou později navázal Ferenc Futurista.²⁹ Exteriéry se natáčely v pražských ulicích, na podolské plovárně, před podolskou cementárnou a na tehdejšíh hřišti S. K. Slávie na Letné.³⁰ Kromě Longena zde hráli i Rudolf Sůva, Josef Walter a členové kabaretu U Lhotků. Informace ohledně obsahu máme jen u *Rudiho na záletech* a *Rudi sportsman*, ale žádný nebyl uveden do kin.³¹

2.1 Otrávené světlo

Jako další film, na kterém se podílel, byla detektivka *Otrávené světlo*. Snímek měl premiéru 21. října 1921 a vyprodukovala jej společnost Kalos. Režijně šlo o spolupráci Jana S. Kolára a Karla Lamače. Námět napsal Jan S. Kolár stejně jako scénář, který vytvořil opět spolu s Karlem Lamačem a kameramanem byl Otto Heller. Herecky se zde představili Karel Fiala (vynálezce prof. Oskar Grant), Anny Ondráková (Grantova dcera Anny), Karel Lamač (ing. Milan Bell), Jindřich Lhoták (dr. Karel Selín), E. A. Longen (iluzionista Durk), Jan S. Kolár (Durkův společník Ferdinand Karban) a další.³²

Tematicky film navazoval na předchozí *Zpěv zlata* a inspiroval se zahraničními vzory, hlavně německým expresionismem. V hereckém projevu jej lze sledovat na Longenovi, který se s expresivními metodami seznámil v německých scénkách a filmech. Najdeme zde i prvky začínajícího německého naturalismu s mýtickým zlem, zákaznosné bohatství a ničivé vášně, v jejímž područí se lidé ocitají.³³

V rámci kritiky je film *Otrávené světlo* hodnocen jako smělý, ale zdařilý pokus. Ocenění si zaslouží zkušení režiséři J. S. Kolár a Karel Lamač, kteří natočili snímek, jenž může v rámci detektivního žánru konkurovat zahraničním filmům.

²⁹ PTÁČEK, Luboš. *Panorama českého filmu*. 1. vyd. Olomouc: 2000. 514 s. ISBN 80-85839-54-7. s. 58-59.

³⁰ BARTOŠEK, Luboš. *Náš film: Kapitoly z dějin (1896 - 1945)*. 1. vyd. Praha: Mír, n. p., 1985. 420 s. ISBN nevedeno. s. 39-40.

³¹ URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film I., 1898 1930*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1995, 285 s. ISBN 80-7004-082-3. s. 177-178.

³² Tamtéž, s. 139.

³³ BARTOŠEK, Luboš. *Náš film: Kapitoly z dějin (1896 - 1945)*. 1. vyd. Praha: Mír, n. p., 1985. 420 s. ISBN nevedeno. s. 106-107.

Objevuje se tu vliv amerického filmu, a to hlavně v rámci komických scén, které zpestřily děj. Poutavý děj umocňuje kvalitní zpracování dodávající rychlý spád a napínavost a v rámci naší filmové tvorby to byl první film tohoto žánru. Anny Ondráková obhájila svoji popularitu a její výkon patří k nejlepším, jaké do té doby předvedla. Dále je zdůrazněna realističnost snímku, Karel Lamac aktérem zápasu, který je oproti dřívějším filmům opravdu skutečný, a ne fingovaný. E. A. Longen sehrál důležitou roli trestance, ve které se představil jako nadějný herec. Karel Fiala v roli profesora Granta překvapuje hlavně svým způsobem hry, ovlivněným americkými herci.³⁴ Názor na něj se ale v jiném periodiku liší, měl by svou roli více vypilovat a zbavit ji přehnané jemnosti.³⁵ Otto Heller se opět projevil jako obratný a zkušený kameraman.³⁶ *Otrávené světlo* má podtitulek „*Řetěz záhad*“, a jak jsem již zmínila, vyrovná se zahraničním snímkům, což byl od začátku záměr tvůrců. Jelikož u nás do té doby nevznikl film dobrodružného charakteru, snaží se tímto počinem vyhovět divákům, kteří si ho oblíbili v zahraniční tvorbě.

Nechce ohromit za každou cenu a neztrácí logiku ani vkusnost. E. A. Longen je dokonce označen za jednoho z nejlepších filmových herců.³⁷ Ačkoli některé pokusy napodobit americký film vyzněly jako parodie, např.: když Anny Ondráková střílí do elektrických drátů, i tak je publikum přijalo. V některých částech jako je třeba honba za zlotřilým Durkem, by film zasloužil lepšího sestříhání.³⁸ V *Divadle budoucnosti* si autoři kladou otázku, zda je podstatné, aby se naše produkce zabývala tímto žánrem, ale rozhodně film hodnotí jako velmi kvalitní.³⁹

Vzhledem k žánrovému zařazení filmu, na něž upozorňují sami tvůrci a na které se odvolává kritika, je možné tvůrčí vklad E. A. Longena vnímat jako přínosný. Jeho žánrové inklinace podle mého názoru odpovídají vytyčené linii scénáře, a rezonují s jeho celkovým vyzněním.

³⁴ Otrávené světlo. *Divadlo budoucnosti*. roč. 2. 1921, č. 41, s. 2-3. ISSN 1801-9463.

³⁵ Quido E. Kujal. Otrávené světlo. *ČFZ*. roč. 1. 29. 10. 1921, č. 33-34, s. 5. ISSN 1801-9455.

³⁶ Otrávené světlo. *Divadlo budoucnosti*. roč. 2. 1921, č. 41, s. 2-3. ISSN 1801-9463.

³⁷ Film. *Čas*. 21. 9. 1921, č. 213, s. 1-2. ISSN neuvedeno.

³⁸ Quido E. Kujal. Otrávené světlo. *ČFZ*. roč. 1. 29. 10. 1921, č. 33-34, s. 5. ISSN 1801-9455.

³⁹ „Otrávené světlo“. *Divadlo budoucnosti*. roč. 2. 1921, č. 38, s. 5. ISSN 1801-9463.

2.2 C. a k. polní maršálek

První zvukový film, na kterém se Longen podílel, byla komedie *C. a k. polní maršálek*, která vznikla v produkci Elekty. Premiéra proběhla 24. října 1930 a režie se ujal Karel Lamač a film byl natočen podle stejnojmenné divadelní hry E. A. Longena. O scénář se postaral Václav Wasserman, za kamerou stál Otto Heller a hudbu složil Jára Beneš. V hlavní roli exceloval Vlasta Burian jako František Procházka, setník ve výslužbě. Dále se zde představí Theodor Pištěk (plukovník Alois Přecechtěl), Helena Monczáková (plukovníkova manželka), Máňa Ženíšková (Lili, plukovníkova dcera), Jiří Hron (poručík Rudi Ebrle, Procházkův synovec) a další.⁴⁰

Film je plný situační komiky a slovního vtipu a díky zavedení zvuku se mohl Vlasta Burian plně projevit. Burian hraje bývalého setníka, který nadevše miluje vojenské povolání, vnese sem veškeré své umění kabaretní komiku, skvělý zpěv, jódlování a ve scéně se zrcadlem ukazuje své mimické schopnosti. Vše vrcholí v závěru snímku, kdy je Procházka donucen pravým maršálkem ke zpěvu zesměšňující písničky, kvůli které musel odejít do penze. Nejprve se ostýchá a zpívá nejistě, když ale zjistí, že se maršálek nehněvá, začne přidávat na hlasitosti a zpívat plnou silou.⁴¹ *C. a k. polní maršálek* vznikl i v německé verzi, jelikož v té době tak fungovala strategie českých výrobců zvukového filmu. Na cizojazyčné verzi finančně spolupracovali evropští koproducenti. Film byl úspěšný a přinesl tvůrcům nemalý zisk, na čemž měl zásluhu nejen Vlasta Burian ale i Lamač, který dobře využil technickou novinku – zvuk.⁴² V Praze film promítali dvacet dva týdnů a návštěvností předčil nejúspěšnější zahraniční filmy. Zhlédlo jej přes čtyři sta tisíc diváků a vstupné nejen pokrylo náklady na výrobu, ale ještě je o tři čtvrtě milionu převýšilo. Jak jsem již zmínila, film vznikl i v německé verzi, v Německu měl úspěch, ale ve Vídni jej odmítli a zakázali kvůli výsměchu rakouské armádě.⁴³

⁴⁰ URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930 1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4. s. 49.

⁴¹ BARTOŠEK, Luboš. *Náš film: Kapitoly z dějin (1896 - 1945)*. 1. vyd. Praha: Mír, n. p., 1985. 420 s. ISBN neuvedeno. s. 176.

⁴² Tamtéž, s. 37.

⁴³ Tamtéž, s. 176-177.

Dobová žurnalistika zmiňuje, že je snímek prvním zvukovým počinem Karla Lamače. Již v něm éře se osvědčil jako schopný režisér veseloher, dobře pracuje s dialogy a využívá jejich přínos pro film. Svou zásluhu zde má i stejnojmenná divadelní hra E. A. Longena, která sloužila jako předloha. Svého času měla tato hra v Burianově divadle velký úspěch a měla několik repríz. O co možná nejvěrnější vyznění se zasloužil scenárista Václav Wasserman. Burian projevuje naplno své umění a využívá zvukových možností filmu a díky zvučnému hlasu a vyjadřovacím schopnostem je nepřekonatelný.⁴⁴ Jelikož byl film natočen i v německé verzi, hodnotí jej i berlínský žurnalista W. Neumann, který přijíždí na natáčení do Prahy a oceňuje hlavně Burianovu schopnost zvládnout sehrát roli v obou jazykových verzích, ostatní herci mají své náhradníky. Dále zdůrazňuje jeho herecké umění, jak dokonale se vždy vžije do role, jeho improvizování, komiku atp.⁴⁵

Jak píše *Filmový kurýr* J. W. Speerger jako vojenský sluha Sepp svou svéráznou komiku někdy až přehnal. Máňa Ženíšková se uvedla jako skvělá herečka komického typu a Theodor Pištěk zůstal trochu ovlivněn svou předchozí rolí pana Kondelíka, ale nebylo to na škodu. Snad jediná výtku směřuje k Jiřímu Hronovi, jehož projev se stal kvůli hlubokému hlasu méně srozumitelný.⁴⁶ V *Lidových novinách* naopak vyzdvihují pouze roli Buriana a ostatní zavrhují. Pištěk a Speerger nejsou příliš reální a Hron by se mohl stát více energickým, ani ostatní role nejsou uspokojujivé. Obecně však film hodnotí vysoko, a jakožto zvukový snímek může konkurovat zahraničním. Technické možnosti filmu přidávají ději na zajímavosti a rychlé navazování scén je také potřeba připsat Lamačovi k dobru.⁴⁷ V jiném čísle *Lidových novin* zase autor zkritizoval různé drobné nepřesnosti, jako třeba hodiny v první scéně, které po tom co jeden muž odezpívá píseň, ukazují o dvě hodiny více než před tím. Nebo přesně padnoucí uniforma c. a k. polního maršálka ačkoli má Burian úplně jinou postavu než pravý maršálek.⁴⁸

⁴⁴ Jiří Havelka. C. a k. polní maršálek. *Filmový kurýr*. roč. 4, 24. 10. 1930, č. 43, s. 6. ISSN 1801-9501.

⁴⁵ Celý Berlín se ptá, kdo je Vlasta Burian? *Filmový kurýr*. roč. 4, 29. 8. 1930, č. 35, s. 2. ISSN 1801-9501.

⁴⁶ Jiří Havelka. C. a k. polní maršálek. *Filmový kurýr*. roč. 4, 24. 10. 1930, č. 43, s. 6. ISSN 1801-9501.

⁴⁷ Mluvicí film s Vlastou Burianem. Nový film C. a k. polní maršálek. *Lidové noviny*. roč. 38, 25. 10. 1930, č. 541, s. 5. ISSN 1802-6265.

⁴⁸ Český film přece v plenkách. *Lidové noviny*. roč. 38, 27. 12. 1930, č. 649, s. 4. ISSN 1802-6265.

Národní osvobození upozorňuje na horší kvalitu zvuku v první polovině filmu a dále film hodnotí jako zastaralý a rozvleklý. Vyzdvihuje však Lamačovu zručnou montáž a technický posun oproti filmu *Když struny lkají*.⁴⁹ Další periodikum přirovnává Buriana k Chaplinovi, ale předlohu hodnotí jako ochotnickou a kritizuje psychologickou primitivitu a vinu dává hlavně režisérovi, který nedokáže Buriana ukáznit a film se tak rozpadá na sólové výstupy.⁵⁰ *Rozpravy Aventina* zdůrazňují dobrý spád a schopnost vtipně navazovat jednotlivé scény. Film dokáže diváka překvapit v neočekávané chvíli komickou zápletkou.⁵¹ *C. a k. polní maršálek* dokázal znovu pozvednout úroveň českého filmu.⁵²

Ve vztahu k jednotlivým kritikám a žánrovému pojetí lze Longenovo ztvárnění námětu považovat za zdařilé. Vzhledem k úspěchu tohoto díla na divadle vznikl jistý předpoklad kvalitního převedení do filmové podoby, což se podle mého názoru díky Wassermanovu zpracování scénáře povedlo zrealizovat.

2.3 Poslední bohém

Poslední bohém je životopisné melodrama, které vyrobila společnost Elekta. Premiéra se uskutečnila 21. srpna 1931 a o režii se postaral Svatopluk Innemann. Námět napsal E. A. Longen stejně jako scénář, na kterém spolupracoval s Josefem Neubergem. Kameramanem byl Jan Stallich a hudebně film zpracoval Jára Beneš. V hlavní roli se představil Saša Rašilov v roli Jaroslava Haška. Dál si zde zahráli Radola Renský (Ríša Haškův syn), František Havel (továrník, Ríšův dědeček), František Sauer (tajný Firnádl), Jan Richter (Alois Kvíčala, obchodník se psy), Theodor Pištěk (velkostatkář Ludvík Pazdera) a další.⁵³

Film se pokouší zachytit život Jaroslava Haška, ale výběr příběhu se ukázal příliš všedním. Řeší Haškovy problémy s otcovstvím, protože nevedl řádný život, jeho synka vychovává tchán.⁵⁴

⁴⁹ Jiří Lehovec. *C. a k. polní maršálek. Národní osvobození*. roč. 7, 26. 10. 1930, č. 295, s. 5. ISSN neuvedeno.

⁵⁰ Franta Kocourek. *Několik českých filmů III. Přítomnost*. roč. 8, 23. 12. 1931, č. 51, s. 809-810. ISSN neuvedeno.

⁵¹ Karel Smrž. *C. a k. polní maršálek. Rozpravy Aventina*. roč. 6, 30. 10. 1930, s. 70. ISSN 1802-1972.

⁵² Havert. *C. a k. polní maršálek. Venkov*. roč. 25, 25. 10. 1930, č. 252, s. 2. ISSN neuvedeno.

⁵³ URBANOVÁ, Eva – URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930 1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4. s. 268.

⁵⁴ HLAVÁČEK, Luboš. *Nesmrtelní ve filmu*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1961, 147 s. ISBN neuvedeno. s. 75–76.

Svatopluk Innemann se snaží zužitkovat slávu Jaroslava Haška, ale nevšimá si příliš jeho novinářského a politického života.⁵⁵ I přes obsazení skvělých herců jako je Saša Rašilov či oblíbený Franta Sauer, nepomůže překonat nevhodné zpracování. Nedostatky se objevily už v samotném scénáři, který měli na svědomí E. A. Longen a Josef Neuberger. Scénáři se vše ostatní podřídilo: hudba, Jára Beneš i kamera Jana Stalicha, který se nemohl příliš projevit a jen suše natáčel. Snímek vyznívá dosti sentimentálně a vychází z amerického filmu *Singing Fool*.⁵⁶

Jako první kritika u filmu vyzdvihuje scénář od J. Neubergera a E. A. Longena, kterým dokázali velmi věrně přiblížit osobnost Jaroslava Haška, jako prostého člověka a zároveň děj osvěžili několika komickými výstupy. Saša Rašilov se předvedl jako komik na úrovni, který svou živelností předčí všechny herce. Theodor Pištěk v roli statkáře podal jako vždy dobrý výkon a Truda Grosslichtová vyniká hlavně svým půvabem a jemností hry a svůj talent zde projevil i 4 letý Radola Rynský v roli Haškova syna Ríši. Režisér Svatoopluk Innemann zkušeně buduje scény, má cit pro detail a také dobře volí herce, představuje zcela nové herce a obohacuje tak český film o nové herecké typy. Film slavil úspěch a ihned se začalo řešit pokračování s názvem *Hašek na vojně*.⁵⁷

Recenze v *Lidových novinách* film popisuje zcela v jiném světle a práci režiséra i scenáristů neshledává jako příliš povedenou, hlavně odsuzuje přílišnou sentimentalitu a nereálnost a ani herecké výkony příliš neoceňuje, snad jen malého Ríšu. Kritizuje, že se film přehnaně drží předlohy, kterou zpracovává spíše divadelně. Na druhou stranu zmiňuje i některé dobré momenty jako třeba scénu na začátku – dva páry nohou utíkající blátem a kalužemi. Komika je často přehnaná, neodpovídá stylu Haška a film zkrátka není věrohodný. Dále komentuje zvyk českých zvukových filmů, které si myslí, že se zde musí co nejvíce zpívat, někdy se zpěv objevuje i v nevhodných chvílích.

⁵⁵ BROŽ, Jaroslav FRÝDA Myrtil. *Historie československého filmu v obrazech 1930-1945*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1966, 293 s. ISBN neuvedeno. s. 36.

⁵⁶ HLAVÁČEK, Luboš. *Nesmrtelní ve filmu*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1961, 147 s. ISBN neuvedeno. s. 75-76.

⁵⁷ Stojaník. *Poslední bohém. Filmové listy*. roč. 3, 20. 6. 1931, č. 16-17, s. 9. ISSN 1801-3341.

Celkově ale Saša Rašilov poměrně dobře uchopí svoji roli, hlavně co se týče zpěvu a dialogu, herecké kvality prokáže v pouličních scénách a svých toulkách.⁵⁸

Jiné číslo těchto novin nachází podobnost ve filmu *Singing fool*, ale osobnost Haška se zde zobrazuje spíše povrchně. V úvodních scénách je třeba ocenit režisérovu práci ovlivněnou sovětskými snímky.⁵⁹ Rozhodně však nelze filmu upřít rostoucí technickou kvalitu a vkusnost, ale spíše než na rodinné problémy se libretisté měli zaměřit na jeho dobrodružný život. Za zmínku stojí i František Havel v roli bohatého dědečka, který nepůsobí přirozeně a věrohodně. Alespoň texty písní, které napsal E. A. Longen jsou opravdu Haškovské.⁶⁰ Největší chybou je již zmíněná sentimentalita, která se k Haškovi nehodí. Reálněji by působil s rozmáchlými gesty a ironickým úšklebkem.⁶¹ *Studentský časopis* přímo píše, že film neplnil očekávání a příliš se zaměřil na hospodské scény a všechny dobré nápady byly potlačeny těmi banálními.⁶² *Studio* hodnotí snímek i přes nedostatky kladně a zdůrazňuje dobrou práci režiséra.⁶³

V kontextu žánrového vymezení filmu, který převážně shledává soudobá kritika, jako nedostatečně zpracovaný, není zcela možné Longenův námět a scénář považovat za umělecky přínosné. Myslím si, že hlavním nedostatkem filmu je převedení původně divadelního námětu do filmové podoby, které způsobuje rozvleklost snímku.

2.4 Miláček pluku

Miláček pluku je jedním ze dvou filmů, režírovaných E. A. Longenem. Po žánrové stránce se jedná o frašku, kterou vyprodukoval Sonofilm. K uvedení snímku došlo poprvé 31. srpna 1931 a námět i scénář si zhotovil opět sám Longen. Jako kameramana si vybral Václava Víchu a hudbu napsal Jára Beneš.

⁵⁸ František Kocourek. Film o Jaroslavu Haškovi. *Lidové noviny*. roč. 39, 29. 8. 1931, č. 432, s. 4. ISSN 1802-6265.

⁵⁹ Nové filmy. Poslední bohém. *Lidové noviny*. roč. 39, 13. 6. 1931, č. 295, s. 4. ISSN 1802-6265.

⁶⁰ Karel Smrž. Poslední bohém. *Rozpravy Aventina*. roč. 6, 24. 6. 1931, č. 39-40, s. 471. ISSN 1802-1972.

⁶¹ Poslední bohém. *Rozpravy Aventina*. roč. 7, 16. 9. 1931, s. 7-8. ISSN 1802-1972.

⁶² Alex Hliněný. Poslední bohém nesplnil... *Studentský časopis*. roč. 11, 10. 10. 1931, č. 2, s. 40. ISSN neuvedeno.

⁶³ Otakar Štorch-Marien. Poslední bohém. *Studio*. roč. 3, 1932, č. 2, s. 51.

V hlavních rolích hráli Ferenc Futurista (jako holič Karel Ferenc) a Jára Kohout (jako správce velkostatku J. Kohout). Dále Jan Sviták (velkostatkář Gustav Tregl), Máňa Ženíšková (Nina Dobenínová, Treglova nevěsta), Luigi Hofman (Ninin otec), Jiřina Štěpničková (Anči, Ferencova žena), Zdenka Hatláková (Fina, Kohoutova žena), Josef Rovenský (plukovník 8. pěšího pluku) a další.⁶⁴

Jak zmiňuje *ČFZ*, první Longenův film *Miláček pluku* není příliš dobrým začátkem, jakožto nový režisér pracuje spíše zastaralým způsobem. Libreto a scénář, které si Longen napsal sám, jsou sice v jádru dobré a vtipné, ale zastarale provedené a podávání informací divákovi probíhá značně triviálně. Longenova režie se snaží dosáhnout vysoké úrovně, ale dochází k přílišnému ovlivnění divadlem, proto jsou scény často nezvykle dlouhé. Longenovi chybí praxe a taky by si měl více všimnout moderního způsobu natáčení. Jára Kohout v hlavní roli falešného nadporučíka příliš nevyniká, na čemž nese vinu i scénář, ale Kohout se zkrátka jak na tuto roli, tak do filmu nehodí. Výkon Ference Futuristy se ukázal již o mnoho lepší, a ačkoli ho také ovlivňuje jevištní technika, jeho komika se ukázala dobře propracovaná. J. Svitákovi hrajícímu velkostatkáře, nejednou zastaralá režie uškodila. Po hudební stránce je film dobře zpracován, jen chytlavý šlágr se zde neobjevuje. Z obchodního hlediska se ale filmu daří a prodlužují promítání.⁶⁵ *Filmový kurýr* se v názorech značně liší. Ferenc i Kohout svým herectvím poměrně zastínili ostatní protagonisty. Ferenc se vyznačoval výraznou mimikou, smíchem a říznými dialogy a Kohout zase zaujal groteskním tancem. Film hodnotí jako nenáročný, ale opravdu veselý.⁶⁶

Recenze ve *Studentském časopisu* je velmi negativní, nepochybuje o Longenově talentu, ale ve filmu se jeho um neobjevuje a odsuzuje veškerou komiku, kterou přirovnává k pivnímu humoru. Dále kritizuje, že zapadá do řady vojenských filmů a děvčata v lidových krojích jsou zde takřka zprofanována.⁶⁷

⁶⁴ URBANOVÁ, Eva – URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930 1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4. s. 192.

⁶⁵ Quido E. Kujal. Miláček pluku. *ČFZ*. roč. 11, 15. 8. 1931, č. 26, s. 3-4, ISSN 1801-9455.

⁶⁶ Jiří Havelka. Miláček pluku. *Filmový kurýr*. roč. 5, 14. 8. 1931, č. 33, s. 3, ISSN 1801-9501.

⁶⁷ Alex Hliněný. Kapitola pro sebe. *Studentský časopis*. roč. 11, 10. 9. 1931, č. 1, s. 15. ISSN neuvedeno.

Další recenze je podobných názorů a srovnává snímek s filmem *Osada mladých snů*, přičemž oba označuje za nevkusné a nezábavné. Jediným oceňovaným se stal nadaný režisér E. A. Longen, který ale nevhodně zvolil herecké obsazení.⁶⁸ *Miláček pluku* je označován jako pravý český film, ale myslí to poněkud posměšně a jeho kvalitu hodnotí jako téměř nulovou.⁶⁹

Vzhledem k tvrzení kritiky a celkově nevhodně pojatému žánru a scénáři, nelze tento Longenův snímek vnímat jako přínosný v rámci české kinematografie. Domnívám se, že je na vině Longenova nepřipravenost stát se režisérem a příliš divadelní způsob práce, ovšem v té době málokdo ovládal filmovou techniku a přenos divadelních prvků do filmu není snadný a díky tomu i výkony herců odpovídají spíše divadelnímu způsobu hry.

2.5 Aféra plukovníka Redla

Aféra plukovníka Redla je špionážní drama, které vyrobila společnost Elekta a diváci jej mohli poprvé zhlédnout 20. února 1931. Režisérem byl Karel Anton a kamery se chopili Eduard Hoesch a Václav Vích. Jako předloha posloužilo literární dílo Egona Erwina Kische *Případ šéfa generálního štábu Redla* a divadelní hra E. A. Longena *Vyzvědačská aféra obrsta generálního štábu Redla*. Scénář vytvořili E. A. Longen, Karel Tobis a Ruda Jurist a hudbu složil Willy Engel Berger. Titulní roli Alfreda Redla, plukovníka rakouského generálního štábu ztvárnil E. A. Longen. Dále hrají Marie Grossová (Věra Nikolajevna, ruská špionka Levanzová), Jiří Sedláček (poručík Štěpán Dolan), Truda Grosslichtová (Eva, Dolanova nevěsta), Jan Sviták (plukovník Marčenko), Josef Rovenský (ruský špion Daragajev) a další.⁷⁰

Snímek zpracovává skutečný příběh vysokého důstojníka generálního štábu rakousko-uherské armády. Film vznikl opět i v německé verzi, která se jako jediná dochovala, tedy představu o české můžeme získat z dobových recenzí.⁷¹

⁶⁸ Film o prázdninách. *Venkov*. roč. 26, 15. 9. 1931, č. 215, s. 7. ISSN neuvedeno.

⁶⁹ Václav Kaplický. Jak se u nás dělá film? *Žijeme*. roč. 1, říjen 1931, č. 7, s. 221. ISSN neuvedeno.

⁷⁰ URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930 1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4. s. 25.

⁷¹ PTÁČEK, Luboš. *Panorama českého filmu*. 1. vyd. Olomouc: 2000. 514 s. ISBN 80-85839-54-7. s. 50–51.

Aféra plukovníka Redla od Karla Antona je rozhodně lépe zpracovaný snímek než předchozí němá verze. Jednak došlo k obohacení o slovo, ale hlavně se nebojí odhalit milostný poměr Redla a mladého poručíka Dolana, čemuž se verze předchozí vyhýbaly. Snímek se snaží klást důraz na reálnost, co však filmu uškodilo, jsou vídeňští detektivové Strebinger a Steidler, kteří několik týdnů čekají na pošťáka na vyzvědače. Tato dějová linie je zpracována komicky a příliš se sem nehodí. Ačkoli se režie Karla Antona drží na vysoké úrovni, dopustil se několika chyb, kromě zmíněných komických scén se tu vyskytují až teatrální dialogy, a přehnaná výslovnost herců. Scénář, který napsali Karel Tobis, Ruda Jurist a E. A. Longen, vyzní někdy zmatečně a některé scény by bylo potřeba lépe vysvětlit.

E. A. Longen v roli plukovníka Redla opravdu zaujme a jeho dokonalý výraz, mimika, vnitřní klid a vtělení do role působí velmi přesvědčivě. V každém pohybu, gestu lze vidět, že je to skvělý herec a s hlasem pracuje také dobře, až na několik deklamačních scén. Vedle Vlasty Buriana v roli c. a k. polního maršálka podal druhý nejlepší herecký výkon v českém zvukovém filmu. Ostatní herecké výkony již tak nezaujaly, snad jen Josef Sviták v roli plukovníka Marčěnka prokáže dobrou techniku hry a hlasového projevu. Jiří Sedláček není jako poručík Štěpán moc přesvědčivý a Marie Grossová se sice snaží, ale není správným typem pro tuto roli. Josef Roveský, ač skvělý herec, si neporadil s hlasovým projevem, který ztvárnil příliš teatrálně. Za zmínku stojí výborně zahrané role Jindry Plachty a Theodora Pištěka, škoda jen, že se do filmu moc nehodily. Snímek dosáhl takové úrovně, že se může rovnat zahraničním, snaží se odstranit nedostatky, které se po léta v českém filmu objevovaly.⁷² Ve *Filmových listech* je naopak Marie Grossová za své herectví oceňována, film se však nevyrovná světové produkci, ale v rámci českého prostředí zaujímá čestné místo.⁷³ Antonovi se podařilo vyvážit bohatý děj s dialogy, ale jelikož pracoval převážně s divadelníky, jsou jejich výkony někdy nepřirozené a teatrální.⁷⁴

⁷² Quido E. Kujal. *Aféra plukovníka Redla*. ČFZ. roč. 11, 28. 2. 1931, č. 8, s. 3. ISSN 1801-9455.

⁷³ *Aféra plukovníka Redla*. *Filmové listy*. roč. 3, 28. 2. 1931, č. 6, s. 8. ISSN 1801-3341.

⁷⁴ Jiří Havelka. *Případ plukovníka Redla*. *Filmový kurýr*. roč. 5, 27. 2. 1931, č. 9, s. 4. ISSN 1801-9501.

Lidové noviny jsou toho názoru, že dialogy zdržují akci a ději spíše škodí. Charakteristickým shledávají navazování scén tak, že následující scéna zobrazí to, co se řešilo v scéně předešlé a což ale může vyvolat dojem stereotypu. Kvalitu kamery zde hodnotí jako nedostatečnou, i když jindy je Antovou silnou stránkou.⁷⁵ V *Národních listech* film hodnotí jako přínosný, pouze opět vytýkají hlasové projevy herců. Longenův hlas popisují jako poměrně suchý a prázdný a to i ve vášnivých scénách. Vyzdvihují krom jiných Čeňka Šlégla v roli arcivévodý Bedřicha, o kterého by mohli mít zájem i v cizině.⁷⁶ Recenze v *Národním osvobození* film kompletně zkritizuje a obává se o budoucnost českého filmu.⁷⁷ Je zde příliš mnoho dialogů a málo hudby, a ačkoli technicky má film více možností a Anton jich využívá, nedokáže vytvořit vyrovnané dílo.⁷⁸ Kdyby došlo k vyřazení některých scén a zvýšení tempa, dalo by se hovořit o hodnotném snímku.⁷⁹

Ve vztahu k žánrovému zařazení filmu, které zdůrazňují sami tvůrci a vyzdvihuje jej i kritika, je možné Longenův umělecký přínos považovat za přínosný. Vzhledem k tomu, že se film nedochoval, nemohu dostatečně posoudit Longenovo tvůrčí působení. Ale kritiky pojednávající jeho herectví, umělce vyzdvihují mezi nejlepší, oproti Longenovu scénáři, který není dostatečně srozumitelný.

2.6 Skalní ševci

Skalní ševci jsou druhou filmovou režii E. A. Longena, jde o frašku, kterou vyprodukovala společnost P. D. C. (J. V. Musil) a premiéra se uskutečnila 20. listopadu 1931. Námět i scénář si také zhotovil E. A. Longen, za kameramana si zvolil Jana Stalicha hudebně film zpracoval Jára Beneš. Hlavní role si zahráli Teodor Pištěk jako ševcovský mistr Bambous a Eman Fiala jako příštípkář Čumpelík.

⁷⁵ Nový snímek režiséra Karla Antona. *Lidové noviny*. roč. 39, 27. 2. 1931, č. 105, s. 9. ISSN 1802-6265.

⁷⁶ F. H. Svobodová. Případ plukovníka Redla. *Národní listy*. roč. 71, 22. 2. 1931, č. 53, s. 5. ISSN 1214-1240.

⁷⁷ Jiří Lehovec. Filmový týden. *Národní osvobození*. roč. 8, 22. 2. 1931, č. 53, s. 5. ISSN nevedeno.

⁷⁸ Karel Smrž. Aféra plukovníka Redla. *Rozpravy Aventina*. roč. 6, 26. 3. 1931, č. 28, s. 335. ISSN 1802-1972.

⁷⁹ Film. Aféra plukovníka Redla. *Venkov*. roč. 26, 24. 2. 1931, č. 47, s. 7. ISSN nevedeno.

Dále se zde představí Jan Richter (tovaryš u Balbouse), Jarka Pižla (Alois, úředník u Balbouse), Fanda Mrázek (Alois, úředník u Čumpelíka), Čeněk Šlégl (nadporučík Edy Fohr), František Sauer (bačkorář Kysela) a další. Film je považován za jedno z úpadkových děl třicátých let. Ani dobře vybrané ateliéry kvalitu nezachrání.

Skalní ševci je v pořadí druhá filmová režie E. A. Longena, ale bohužel se ale neponaučil z chyb na předchozím filmu *Miláček pluku*. Sice je snímek sice vkusnější a reálnější, ale odhaluje Longenovy nedostatečné režisérské znalosti. Kvalitní námět zpracoval divadelně a to jak v hereckém projevu, tak v dialozích, přehnaně dlouhé scény filmu škodí, unikají kvůli nim detaily. Longen nebere v potaz, že film shlédne široké spektrum diváků a chybí tu zkrátka trocha duchaplnosti a vybranější humor. Kdyby došlo k lepšímu provedení, tak by dobrá dějová zápleтка jistě dopomohla k úspěchu. Theodor Pištěk a Eman Fiala byli pro své role ševců dobře zvoleni a náležitě si hru užívají. Čeněk Šlégl v roli c. a k. nadporučíka baví diváky tragikomickými situacemi, do kterých se dostává. Betty Kysilková sehrála věrně roli majitelky domu, a co se týče hudby Jára Beneše, správně vystihuje atmosféru filmu.⁸⁰

Kamera Jana Stallicha se ukázala lepší v exteriérech než v interiérech.⁸¹ Film nejspíše zaujme širší publikum, ale Longen by se měl pro příště vyvarovat chyb.⁸² *Filmové listy* o filmu hovoří následovně, humor je na nízké úrovni, stejně tak i scénář a režie. Pištěk a Fiala se stali jediným plusem tohoto snímku a styl ostatních herců odpovídal spíše ochotnickému,⁸³ v *Lidových novinách* snímek hodnotí také jako nepříliš kvalitní.⁸⁴ V rámci programů kin ale film cenili a *Moravský sever* jej komentuje jako veselohru plnou humoru s pěknými hereckými výkony.⁸⁵ *Národní listy* oznamují, že bude snímek pro velký úspěch promítán déle⁸⁶ a ve *Slováckých novinách* jej označují úspěšnou českou veselohrou.⁸⁷

⁸⁰ Quido E. Kujal. Skalní ševci. *ČFZ*. roč. 11, 28. 11. 1931, č. 41, s. 2-3. ISSN 1801-9455.

⁸¹ Sama jsem si povšimla, že je někdy v interiéru zaostřeno pozadí místo herců.

⁸² Jiří Havelka. Skalní ševci. *Filmový kurýr*. roč. 5, 27. 11. 1931, č. 48, s. 3. ISSN 1801-9501.

⁸³ Skalní ševci. *Filmové listy*. roč. 3, 10. 12. 1931, č. 33, s. 7. ISSN 1801-3341.

⁸⁴ Skalní ševci. *Lidové noviny*. roč. 39, 27. 11. 1931, č. 594, s. 12. ISSN 1802-6265.

⁸⁵ Bio Sokol v Zábřeze. *Moravský sever*. 1931-32, č. 27, s. 4. ISSN nevedeno.

⁸⁶ Premierové biografy. *Národní listy*. 28. 11. 1931, č. 230, s. 3. ISSN 1802-6265.

⁸⁷ Z Kyjova-Skalní ševci. *Slovácké noviny*. 1933, č. 16, s. 4. ISSN nevedeno.

V kontextu jednotlivých kritik a žánrového uchopení filmu nelze Longenův film *Skalní ševci* považovat za zdařilý. Podle mého názoru, ve vztahu k jeho předchozímu snímku je patrný posun a to hlavně v dobrém námětu a hereckých výkonech, ale v rámci tehdejší kinematografie není přínosný. Ráda bych také zmínila Stallichovu kameru, která v interiérech překvapivě ostří místo na herce na pozadí.

2.7 Třetí rota

Třetí rota je drama, které vzniklo v produkci Vladimíra Kabelíka a Ludvíka Kanturka. První uvedení snímku proběhlo 25. prosince 1931 a režie se ujal Svatopluk Innemann. Film vychází z románu *Třetí rota* od Josefa Kopta a scénář zpracoval také Josef Kopta ve spolupráci s Václavem Wassermanem. Za kamerou stáli Jan Stallich a Vladimír Kolátor a hudbu složil Erno Košťál. V hlavní role ztvárnili Otomar Korbelář jako poručík Suk a Vladimír Hlavatý jako Jiří Jäger. Dále se zde představili Alexander Třebovský (soudní rada Václav Jäger, Jiřího otec), František Smolík (praporčík Jeřábek), Josef Příhoda (Růdl), Eman Fiala (František Vycpálek), E. A. Longen (praporčík Benda) a další.⁸⁸

Snímek je podle románu Josefa Kopta, který pojednává o válečných strastech českých legionářů, bojujících proti bolševické revoluci. Tuto knihu vysoce oceňovali v rámci oficiální legionářské literatury a pomáhala k vytvoření si názoru na situaci v Rusku v období Velké říjnové revoluce. Svatopluk Innemann provedl věrnou adaptaci jen s tím rozdílem, že se soustředil na několik epizod z příběhu.⁸⁹ Legionářské téma se stalo celkově velmi oblíbeno a zpracovávalo od konce dvacátých let.⁹⁰

Po všech stránkách se jeví *Třetí rota* povedeným filmem a vysoce předčí svým herectvím, provedením i pojetím snímek *Plukovník Švec*. Objevuje se zde dramatická zkratka, která se dosud v českém kontextu nepodařila uspokojivě natočit a střih vychází ze světových vzorů a ještě zdůrazňuje dramatickou zkratku. Montáž bitevních scén vypadá skoro skutečně a konkuruje americkým filmům.

⁸⁸ Tamtéž, s. 357.

⁸⁹ BROŽ, Jaroslav FRÝDA Myrtil. *Historie československého filmu v obrazech 1930-1945*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1966, 293 s. ISBN neuvedeno. s. 33.

⁹⁰ PTÁČEK, Luboš. *Panorama českého filmu*. 1. vyd. Olomouc: 2000. 514 s. ISBN 80-85839-54-7. s. 313.

Vytknout lze pouze délka některých bitevních scén, ale scéna, na které se kavalerie ztrácí v dáli a střídavě ji osvětlují reflektorem, patří k režijním skvostům, *Třetí rota* je považována za národní velkofilm.⁹¹

Ve *Filmových listech* se objevuje názor, že by mohl být Koptův román lépe zpracován, ale i tak se jedná o významný český film. Hlavním nedostatkem se stalo málo času, ačkoli si režisér Svatopluk Innemann zvyknul pracovat pod takovým tlakem, měla tato skutečnost na snímek negativní dopad. Mezi nejlepší herce tohoto snímku patří Eman Fiala, Jindřich Plachta, Jan Sviták, Vladimír Hlavatý, Otomar Korbelář a E. A. Longen.⁹² *Třetí rotu* dokonce promítali i v americkém Clevelandu pro tamní legionáře. Vysoko film hodnotili a vyzdvihovali jeho pravdivost a propracovanost.⁹³ Objevují se tu i určité symboly, jako dítě ničící sbírku motýlů, nebo rozbité láhve a kvítí ve stopách ruské revoluce, které podtrhují význam událostí.

Zajímavostí filmu jsou scény z německého štábu a z ruských shromáždění, v příslušných jazycích, které dodávají na opravdovosti.⁹⁴ Recenze v *Klíči* naopak film poměrně kritizuje a to hlavně po zvukové stránce. Hudební stránka filmu se jeví jako slabá a někdy sentimentální. Zpěv sboru donských kozáků je bezduchý a zdržuje děj. Hlasový projev herců se zdá poněkud křečovitý.⁹⁵ *Lidové noviny* konstatují, že se nepodařilo vytvořit kolektivní film a autoři se drží příliš předlohy. Kvůli obsáhlosti knihy, podle které se natáčelo, nemohl film zobrazit všechno a tak divák neznající knihu se často ztrácí a nechápe souvislosti, po technické stránce však vznikl výjimečný film.⁹⁶ V dalším čísle je oceňován Jan Stallich za jeho smysl pro kompozici, a že dovede film oživit i vtipnými prvky. Zásadní vinu na tom, že některé role nejsou propracované, má špatně napsaný scénář.⁹⁷

⁹¹ Quido E. Kujal. *Třetí rota*. ČFZ. roč. 11, 1931, č. 43-45, ISSN 1801-9455.

⁹² *Třetí rota*. *Filmové listy*. roč. 3, 24. 12. 1931, č. 34-35, s. 7. ISSN 1801-3341.

⁹³ *Třetí rota v Americe*. *Filmový kurýr*. roč. 6, 11. 11. 1932, č. 46, s. 5. ISSN 1801-9501.

⁹⁴ Jiří Havelka. *Třetí rota*. *Filmový kurýr*. roč. 5, 24. 12. 1931, č. 52, s. 5. ISSN 1801-9501.

⁹⁵ Mirko Očadlík. *Innemanova Třetí rota*. *Klíč*. roč. 2, 26. 1. 1931, č. 4-5, s. 71-72. ISSN neuvedeno.

⁹⁶ František Kocourek. *Nové filmy*. *Lidové noviny*. roč. 39, 22. 12. 1931, č. 640, s. 6. ISSN 1802-6265.

⁹⁷ *Třetí rota*. *Lidové noviny*. roč. 39, 24. 12. 1931, č. 643, s. 14. ISSN 1802-6265.

Národní listy hodnotí film jako nejednotný, realistické bitevní scény stojí v protikladu k jiným nepříliš propracovaným. Co se týče, obsazení Vladimír Hlavatý svoji roli Jiřího Jägera nezvládl, oproti tomu nadaný Zdeněk Štěpánek mohl dostat větší roli.⁹⁸ V *Národním osvobození* kritizují schematizaci důležitých scén, jako třeba konflikt se sověty. Některé postavy nejsou řádně propracovány a gradace děje je i na nevhodných místech, ale Jan Stallich se projevil jako mistr exteriérových záběrů.⁹⁹ Innemann ve *Třetí rotě* dokazuje, že mu více svědčí komediální film a vážné vojenské téma se mu moc nedaří. E. A. Longen v roli praporčíka Bendy se stane takřka obětí režisérova smyslu pro detail. Ve scéně kdy se dozvídá o svém pohlavním onemocnění, hraje tak složitě a teatrálně, že je to na škodu.¹⁰⁰ V listu *Tvorba* film nahlíželi jen negativně a odsoudili ho kromě ostatního pro nevěrohodnost a pokroucení historie.¹⁰¹

Vzhledem k žánrovému zařazení snímku a ohlasům kritiky, která jej převážně považovala za velkofilm,¹⁰² se dá považovat Longenův umělecký vklad za přínosný. Myslím si, že Longen v rámci daného žánru dokázal své herecké kvality a svou roli uchopil přesvědčivě a věrně.

2.8 Anton Špelec, ostrostřelec

Anton Špelec, ostrostřelec je komedie vyprodukovaná společností Meissner. Diváci jej mohli poprvé shlédnout 16. prosince 1932 a o režii se postaral Martin Frič. Divadelní hru *Už mě vezou*, která se stala předlohou, napsal E. A. Longen a scénář vytvořil Josef Neuberg. Kameramanem byl Otto Heller a hudebně film zpracoval Jára Beneš. V titulní roli se předvedl Vlasta Burian jako truhlář Anton Špelec. Dále hrají Růžena Šlemrová (Tereza, zvaná Rézi, Antonova žena), Jaroslav Marvan (Kačaba, Špelcův přítel), Theodor Pištěk (Alois, dělník u Špelce), Jindřich Plachta (Josef Kukačka, dělník u Špelce), Jiří Dréman (velitel ostrostřelců Čtvrtečka) a další.¹⁰³

⁹⁸ F. H. Svobodová. Třetí rota. *Národní listy*. roč. 71, 23. 12. 1931, č. 351, s. 4. ISSN 1802-6265.

⁹⁹ Třetí rota. *Národní osvobození*. roč. 8, 20. 12. 1931, č. 296, s. 9. ISSN neuvedeno.

¹⁰⁰ Karel Smrž. Třetí rota. *Rozpravy Aventina*. roč. 7, 7. 1. 1932, č. 16, s. 131. ISSN 1802-1972.

¹⁰¹ A. Tarasov-Rodionov. Třetí rota. *Tvorba*. roč. 7, 1932, č. 11, s. 165. ISSN 0139-5513.

¹⁰² Tohle slovo je problematické, jelikož velkofilmem v té době rozuměli kostýmně propracovaný film a celkově „povedený film“.

¹⁰³ URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930 1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4. s. 29.

Film je první samostatná režie Martina Friče, který se reprezentuje jako skvělý režisér zvukového filmu. Dříve spolupracoval s Karlem Lamačem a díky tomu se i seznámil s Vlastou Burianem. Kromě sociálních a protiválečných podtextů snímek oplývá mnoha výtečnými filmovými nápady. Frič se stává spolu s Lamačem hlavním režisérem Buriana.¹⁰⁴ *Anton Špelec, ostrostřelec* patří mezi komedie „psané na tělo“ a tvoří tak významnou součást československé kinematografie a zaměřuje se na Burianův specifický komický styl.¹⁰⁵

Anton Špelec, ostrostřelec je komediální film, který lidi odvedl od jejich starostí a nelehké doby. Divadelní hra *Už mne vezou* E. A. Longena sloužící jako předloha, se podobá německé frašce *Krejčí Wibbel*. Prostředí filmu je ve své době již nevhodné, hospoda do moderního filmu třicátých let nepatří. Režisér Martin Frič se snažil, aby film dosáhl úspěchu i umělecké úrovni. Projevuje se zde i vliv ruské montáže, ale stojí v rozporu k zbylým spíše konzervativním scénám. Burian podá opět velkolepý výkon v roli truhláře Antona Špelce, ale hudba Jára Beneše by mohla být více propracovaná stejně jako kamera Otty Hellera.¹⁰⁶ Pod vedením Martina Friče, který se stal po Lamačovi Burianovým dvorním režisérem, dosahuje nevídaných výsledků. Burian srší osobitým vtípem, ale projevuje se i jako herec tragikomický ovlivněný Chaplinem, ale Růžena Šlemrová se ve své umírněné roli dokáže vyrovnat Burianově komice. Dalšími skvělými herci byli Theodor Pištěk a Jindřich Plachta v rolích svérázných truhlářských pomocníků. Co se týče exteriérů, nebyly dobře nasvíceny, za což mohl architekt Vilém Rittershain a zvuková stránka filmu je až na davové scény dobře provedená.¹⁰⁷

Lidové noviny hodnotí scénář k filmu jako místy dětinský, obsahující řadu slabín a nepravděpodobností a ovlivňuje i samotného Buriana, kterému ubírá na virtuozitě. Nemůže se zde projevit jako v jiných filmech a používá i již ohrané vtípy jak slovní tak mimické a první polovina snímku je toho důkazem. Ostatní herci podali průměrné výkony a nejhůře svou roli ztvárnila Růžena Šlemrová.

¹⁰⁴ PTÁČEK, Luboš. *Panorama českého filmu*. 1. vyd. Olomouc: 2000. 514 s. ISBN 80-85839-54-7. s. 43.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 275.

¹⁰⁶ Quido E. Kujal. Vánoční vítězství „Krále smíchu“ ČFZ. roč. 12, 1932, č. 42-43, s. 2. ISSN 1801-9455.

¹⁰⁷ Jiří Havelka. Anton Špelec, ostrostřelec. *Filmový kurýr*. roč. 6, 23. 12. 1932, č. 52, s. 11. ISSN 1801-9501.

Nedostatečné propracování má asi na vině krátký čas, za který musel Frič film natočit, ale i přesto se snažil a občas se tu i projeví jeho režisérské schopnosti.¹⁰⁸ *Národní listy* kritizují scénář, který nemá příliš poutavý děj a málo detailů a také zmiňují malou psychologičnost postav.¹⁰⁹ Ve *Studentském časopisu* kompletně odsuzují Burianovo herectví v této roli a jeho vtipy označují za opakující se a nechutné.¹¹⁰ Další recenze pojednává o tom, že snímek vychází moc z divadelní hry a i výkony herců vypadají spíše teatrálně, zkrátka není to film, ale zfilmování Buriana. I přesto se zde nachází několik dobrých situací jako třeba zpomalení Pištěkova pohybu-nápadu.¹¹¹

Ve vztahu k názoru kritiky a žánrovému vymezení filmu není zcela možné Longenův námět pokládat za kladně přijatý. Domnívám se však, že na vině je opět nedokonalé převedení divadelního libreta do filmové podoby a samotný námět považuji v rámci svého žánru za hybný a dostatečně vtipný.

2.9 Pobočník Jeho Výsosti

Pobočník Jeho Výsosti je komedie, kterou vyrobila společnost Meissner. Premiéra proběhla 14. dubna 1933, režijně jej ztvárnil Martin Frič a předlohou posloužila divadelní hra E. A. Longena *Kasta pro sebe* a scénář napsal Václav Wasserman. Kamery se chopil Otto Heller a hudbu složil Eman Fiala. Hlavní roli si zahrál Vlasta Burian jako nadporučík Alois Patera. Dále se představili Suzanne Marwille (princezna Anna Luisa), Nora Stallich (princ Evžen), Helga Nováková (Pepi Kalašová, majitelka obchodu s kravatami), Jaroslav Marvan (plukovník), Bedřich Vrbský (podplukovník Kinzl) a další.¹¹² Film vznikl i německé verzi a byl posledním snímkem, který vznikl ve vinohradském atelieru.¹¹³

¹⁰⁸ Nový film s Burianem. *Lidové noviny*. roč. 40, 16. 12. 1932, č. 633, s. 14.

¹⁰⁹ Františka Tůmová. Anton Špelec, ostrostřelec. *Národní listy*. roč. 72, 15. 12. 1932, č. 346, s. 3. ISSN 1214-1240.

¹¹⁰ Miloslav Havel. Krise filmových básníků. *Studentský časopis*. roč. 12, 10. 1. 1932-33, č. 5, s. 132. ISSN nevedeno.

¹¹¹ Ladislav Emil Berka. Anton Špelec, ostrostřelec. *Národní osvobození*. roč. 9, 16. 12. 1932, č. 347, s. 5. ISSN nevedeno.

¹¹² URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930 1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4. s. 256.

¹¹³ BARTOŠEK, Luboš. *Náš film: Kapitoly z dějin (1896 - 1945)*. 1. vyd. Praha: Mír, n. p., 1985. 420 s. ISBN nevedeno. s. 181.

Pobočník Jeho Výsosti se svou kvalitou podobá úspěšnému *C. a k. polnímu maršálkovi* a dokonce jej předstihne, film má rychlejší spád a o mnoho lepší kameru a výpravu. Burianova komika je vytríbenější a vkusnější a i přes výstřednost své role nadporučíka Patery se poměrně drží scénáře, výjimečně zde „neřadí“ ale skvěle hraje svoji roli. Burianovi se podařilo výborně odlišit sešlého rytmistra v zapadlém Mňuku a jiskrného důstojníka z Prahy. V ostatních rolích se představili: Jaroslav Marvan, který svou roli plukovníka ztvárnil věrně a přesně. Bedřich Vrbský v roli rytmistra také nezklamal a princ Evžen hraný Janem Stallichem hrál sice trochu nesměle, ale přesvědčivě. Suzanne Marwile v roli princezny Anny Luisy potvrdila své schopnosti, jen Helga Nováková jakožto ne herečka v roli Pepi-princovy milenky není uspokojivá. Ve filmu měla být nakonec scéna, kde se v kočáře objevil František Josef I. (Antonín Veverka) spolu s generálem Paterou, ale cenzura jej vystříhla. Ferdinand Fencel a Josef Hesoun se projeví jako schopní architekti a interiéry zámku zkonstruovali opravdu věrně. Kameraman Otto Heller opět nezklamal a dodal filmu úroveň a hudba Emany Fialy zní dobře, ale neobjevuje se tu opravdový „šlágr“. Martin Frič odvedl skvělou režisérskou práci a dokázal, že umí tvořit úspěšné filmy.¹¹⁴

Ve *Filmové politice* uvádějí několik pochvalných kritik od německých recenzentů. Vyzdvihují hlavně Burianovo komické herectví, třeba kritika z novin *Der Deutsche*: „...Komik – Vlasta Burian – vytvořil z tohoto filmu pravou veselohru. Umělec, kterého by bylo nutno častěji vidět. Genius humoru. Herec největšího formátu, taktu a stylu.“¹¹⁵ *Filmový kurýř*: Martin Frič vytvořil i řadu působivých scén např.: zpívající pumpa, vojenské knedlíky, nebo Burian se štucllem v posteli. Kamera Otty Hellera by mohla být v interiérech více pohyblivá a hudba Emany Fialy se sice zdá výstižná, ale něco jí chybí.¹¹⁶ *Lidové noviny* vysoce oceňují bohatou výpravu a snímek označují jako velkofilm, ale režisérovi vytýkají malou realističnost jeho postav.¹¹⁷ *Studentský časopis* shledává film nedostatečným a nevkusným, ale přesto úspěšným.¹¹⁸

¹¹⁴ Quido E. Kujal. *Pobočník Jeho Výsosti*. ČFZ. roč. 13, 15. 4. 1933, č. 194, s. 12. ISSN 1801-9455.

¹¹⁵ *Pobočník Jeho Výsosti*. *Filmová politika*. roč. 1, 2. 2. 1934, č. 3, s. 2. ISSN 1801-9471.

¹¹⁶ Jiří Havelka. *Pobočník Jeho Výsosti*. *Filmový kurýř*. roč. 7, 21. 4. 1933, č. 16, s. 4. ISSN 1801-9501.

¹¹⁷ Nový film Burianův. *Lidové noviny*. roč. 41, 15. 4. 1933, č. 194, s. 12. ISSN 1802-6265.

¹¹⁸ Miloslav Havel. Realista a lyrik. *Studentský časopis*. roč. 12, 10. 5. 1932, č. 9, s. 262. ISSN

V kontextu žánrového pojetí a kritiky, která se k Longenovu námětu nevyjadřuje, nelze s určitostí zhodnotit Longenův umělecký vklad do tohoto filmu. Podle mého názoru je ale jeho námět zdařilý a skvěle napomáhá Burianovu hereckému výkonu.

2.10 Jsem děvče s čertem v těle

Jsem děvče s čertem v těle je komedie, která vznikla v produkci společnosti AB, premiéra se uskutečnila 25. srpna 1933 a režie se ujal Karel Anton. Jako předloha posloužila divadelní hra *Une petite femme dans le train*¹¹⁹ od Léa Marchèse a scénář zpracovali Paul Schiller, Saint Granier a E. A. Longen. Za kamerou stáli Otto Heller a Jan Stallich a hudbu napsali Philippe Parès, Georges Van Parys, Al Romaines a Erno Košťál. Hlavní role ztvárnili František Smolík jako továrník Jakub Kaliba a Lída Baarová jako Irena, Kalibova žena. Dále si zde zahráli Ludvík Veverka (Felix, Kalibův přítel), Pavel Trojan (Zdeněk Hradil, tajemník ministerstva dopravy), Ljuba Hermanová (masérka a panská Anna Marie Veselá), Mařenka Zieglerová (Nataša Dimitrijeva, majitelka masérského salonu) a další.¹²⁰ Záměr natočit hudební veselohru se příliš nepodařil, nedošlo k vyvážení mezi jednoduchou dějovou zápletkou a humornými scénami. Výběr herců též nebyl příliš zdařilý, každý hrál velmi odlišným způsobem a celek působil nejednotně. Svou první filmovou příležitost zde dostala všestranně nadaná Ljuba Hermanová.¹²¹

Svou komikou snímek baví od začátku do konce, na čemž mají zásluhu hlavně libretista Leo Marchesa a scenáristé Saint Granier, Paul Schiller a E. A. Longen. Je to vlastně česká verze francouzské komedie, a ačkoli se toto téma u nás nevyskytuje, zpracoval jej kvalitně. Anton se v zahraničí leccos naučil, třeba společenské prostředí zobrazuje věrně a opravdově. Lída Baarová se v roli Kalibovy ženy Ireny snaží, ale nejde moc do hloubky a vážnější scény herecky nezvládá. Ljuba Hermanová jako panská Anna Marie Veselá srší temperamentem a energií, ale měla by být umírněnější a méně individualistická. Při detailních záběrech lze vidět nedokonalosti způsobené špatným osvětlením.

¹¹⁹ V překladu Malá žena ve vlaku.

¹²⁰ URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930 1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4. s. 138-139.

¹²¹ PTÁČEK, Luboš. *Panorama českého filmu*. 1. vyd. Olomouc: 2000. 514 s. ISBN 80-85839-54-7. s. 51.

František Smolík v roli továrníka Jakuba Kaliby podává propracovaný výkon a ukazuje se jako oduševnělý herec. Ludvík Veverka se své role zhostí velmi dobře, jeho komika je vkusná a jediný Pavel Trojan nepředvedl uspokojivý výkon, jeho gesta i hlasový projev vypadají přehnaně a teatrálně. Někteří toto dílo kritizují, že čekali od Antona něco lepšího, přitom režisér se pouze snažil vnést do našeho prostředí trochu francouzského filmu.¹²²

Filmové listy vyzdvihují skvělou hudbu, o kterou se postarali Philippe Parès, George Van Parys, Al Romains a Erno Košťál a Longenův překlad a úprava scénáře filmu ještě přidala na hodnotě. *Jsem děvče s čertem v těle* se stala první českou filmovou operetou, která se vydařila, Antonova režie má dobrý spád a nezůstává zde žádné slepé místo. Štěpán Kopecký vystavěl moderní, elegantní a vzdušné interiéry, ve kterých se skvěle uplatnili kameramani Otto Heller a Jan Stallich. V rozporu tu stojí divadelní a filmoví herci, třeba nepřirozený projev Lídy Baarové a oproti tomu František Smolík, který hraje velmi realisticky.¹²³ Ve *Filmovém kurýru* oceňují práci kameramanů, ale vytykají jim nedostatečně propracované detailní pohledy na tváře herců. Hudbu komentují jako líbivou a chytlavou, ale šlágry by mohly být zhotovené lépe.¹²⁴ *Lidové noviny* komentují Antona jako režiséra jiných než komických žánrů a proto zde vzniká několik prázdných míst a opět zmiňují nedostatečný výkon Lídy Baarové.¹²⁵ V *Národních listech* zmiňují, že před *Jsem děvče s čertem v těle* vznikl film i ve francouzské verzi, přínosným však náš snímek neshledávají. Režisér není příliš vynalézavý a milostná scéna Zdeňka a Ireny kdy se blíží k posteli a přes obraz padá záclonka a za ní další je nevkusná a prvoplánová.¹²⁶

¹²² *Jsem děvče s čertem v těle*. ČFZ. roč. 13, 9. 9. 1933, č. 31, s. 4-5. ISSN 1801-9455.

¹²³ Bedřich Rádl. *Jsem děvče s čertem v těle*. *Filmové listy*. roč. 5, 9. 9. 1933, č. 14, s. 7. ISSN 1801-3341.

¹²⁴ Jiří Havelka. *Jsem děvče s čertem v těle*. *Filmový kurýr*. roč. 7, 1. 9. 1933, č. 35, s. 3. ISSN 1801-9501.

¹²⁵ Nové filmy. *Lidové noviny*. roč. 41, 28. 8. 1933, č. 430, s. 4. ISSN 1802-6265.

¹²⁶ *Jsem děvče s čertem v těle*. *Národní listy*. roč. 73, 27. 8. 1933, č. 201, s. 6. ISSN 1214-1240.

Národní osvobození kromě libreta a Ludvíka Veverky na filmu žádný klad neshledává.¹²⁷ *Rozpravy Aventina* hodnotí snímek po technické stránce jako zdařilý, ale herectví pokulhává a převedení francouzské frašky do českého filmu se nepovedlo.¹²⁸

Vzhledem k názorům kritiky a žánrovému pojetí filmu je možné Longenův umělecký přínos pro film spatřovat jako zdařilý. Myslím, že Longenův scénář dodal filmu na kvalitě a v rámci žánrového vymezení dopomáhá celkovému vyznění.

2.11 Zlatá Kateřina

Zlatá Kateřina je komedií Vladimíra Slavínského. Film vyprodukovala společnost Ufa a do kin byl uveden 23. února 1934. Předlohou se stala divadelní hra *Kateřina Vzдорovitá* od Evžena Hollého a scénář napsali E. A. Longen a Vladimír Slavínský. Na pozici kameramana se uplatnil Václav Vích a hudebně film zpracoval Josef Kumok. V hlavní roli se předvedla Antonie Nedošínská jako Kateřina Udatná, majitelka obchodu s rybami. Další role ztvárnili Lída Baarová (Lída Udatná, dcera Kateřiny), Vladimír Borský (advokát JUDr. Rudolf Valenta), Otomar Korbelář (Čechoameričan Jonn Sam), Jindřich Plachta (daňový poradce Pěnkava, přítel Kateřiny) a další.¹²⁹

Vladimír Slavínský často velmi rád obsazuje do svých filmů úspěšnou Antonii Nedošínskou a to v rolích laskavých a spravedlivých matek, zkrátka byla již navždy spojena s rolí matky Kráčmerky, kterou v různých obměnách dále hrála. Stejně tak si oblíbil osobité otce ztvárněné Teodorem Pištěkem. Lída Baarová a Hana Vítová se staly častými představitelkami dcer a nejinak je tomu zde.¹³⁰

Oproti předchozím Slavínského filmům se *Zlatá Kateřina* je snímek ucelenější, lépe vystavěný a režisér se vyvaroval chyb, které do té doby dělal. Je to opravdu vtipná a propracovaná veselohra a vůbec nejlepší film jaký dosud udělal.

¹²⁷ Filmový týden. *Národní osvobození*. roč. 10, 27. 8. 1933, č. 200, s. 5. ISSN neuvedeno.

¹²⁸ Otakar Štorch-Marien. Jsem děvče s čertem v těle. *Rozpravy Aventina*. roč. 8, 14. 9. 1933, č. 10, s. 77. ISSN 1802-1972.

¹²⁹ URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930 1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4., s. 415.

¹³⁰ PTÁČEK, Luboš. *Panorama českého filmu*. 1. vyd. Olomouc: 2000. 514 s. ISBN 80-85839-54-7. s. 49-50.

Antonie Nedošínská v roli Kateřiny Udatné prokázala svůj nesporný talent, z jejích pohybů i slov čišela jistota. Lída Baarová v roli dcery Lídy se tentokrát předvedla v lepším světle, jako herečka mnohem poddajnější a sympatičtější. Vladimír Borský se v roli Rudi předvedl lépe než v *Madle z cihelny* a odvedl skvělý herecký výkon. Otomar Korbelař se představuje jako nový herecký objev a dokonale zaujme, jeho jistota a přesvědčivost v šťastných i smutných scénách je velká a dobře zvládá i mluvit s anglickým přízvukem. Jindřich Plachta jako vždy nezklame a svým suchým humorem skvěle podtrhne roli daňového poradce Pěnkavy. Hudba Josefa Kumoka věrně dotváří atmosféru a dva hlavní šlágry se setkaly s úspěchem u diváků a Štěpán Kopecký postavil opět skvělé interiéry a to jak zámecké tak i třeba vězeňské.¹³¹ *Filmová politika* oceňuje dokonalou souhru všech prvků filmu a realističnost a označuje jej filmem par excellence. Antonie Nedošínská dokáže diváka jak upřímně rozesmát, tak zasáhnout jeho nitro.¹³² Další recenze se zabývá skvělým herectvím Antonie Nedošínské a jako nejlepší scény filmu označuje ty z vězení, sentimentalita se mění v grotesknost a strhující veselí. Výborně tu Nedošínské nahrávali Růžena Šlemrová, Karel Dostal a Rudolf Speerger.¹³³ *Lidové noviny* kritizují divadelnost filmu a kromě Antonie Nedošínské a Otomara Korbelaře se jim nikdo nezamlouvá.¹³⁴

Národní osvobození odsuzuje Longenův scénář, který je jakousi obehnanou variací pohádky. Antonii Nedošínské by neuškodilo, kdyby umírnila své emoční projevy a vůbec všechny ženské herečky by nemusely tolik plakat. Dialogů je zde až moc a někdy jsou nesrozumitelné a Otomara Korbelaře shledávají pro roli nevhodným.¹³⁵ Sám režisér v *Posledním listu* komentuje film a zmiňuje, jak se Otomar Korbelař učil anglicky a „čechoamericky“ na což měl najaté učitele.¹³⁶ *Venkov* film kompletně odsoudí a označí kýčem.¹³⁷

¹³¹ Jsem děvče s čertem v těle. *ČFZ*. roč. 13, 9. 9. 1933, č. 31, s. 4-5. ISSN 1801-9455.

¹³² Zlatá Kateřina. *Filmová politika*. roč. 1, 23. 2. 1934, č. 6, s. 2. ISSN 1801-9471.

¹³³ Zlatá Kateřina. *Kino*. roč. 4, březen 1934, č. 2-3, s. 6. ISSN 1801-9684.

¹³⁴ Zlatá Kateřina. *Lidové noviny*. roč. 42, 26. 2. 1934, č. 103, s. 3. ISSN 1802-6265.

¹³⁵ Zlatá Kateřina. *Národní osvobození*. roč. 11, 3. 3. 1934, č. 52, s. 6. ISSN nevedeno.

¹³⁶ Emanuel Janský. Druhá Kateřina. *Polední list*. roč. 8, 24. 2. 1934, č. 53, s. 2. ISSN 1804-8846, 1804-882X, 1804-8838.

¹³⁷ Antonín Martin Brousil. Zlatá Kateřina Ufy a česká kultura. *Venkov*. roč. 29, 25. 2. 1934, č. 47, s. 8. ISSN nevedeno.

Zvon označuje Nedošínskou za lepší herečku než je Vlasta Burian, představuje se totiž jako žena z lidu a působí přirozeně.¹³⁸

Ve vztahu k žánrovému zařazení a kritice, která Longenův scénář řeší jen okrajově a to v negativním směru, nedá se umělcovo působení pokládat za přínosné. Domnívám se však, že odsouzení Longenova scénáře je nemístné, jelikož vychází z literárního námětu a nemohl jej příliš změnit.

2.12 Hrdinný kapitán Korkorán

Hrdinný kapitán Korkorán je komedie, kterou vyrobila společnost Elekta. Diváci film mohli poprvé spatřit 24. srpna 1934 a o režii se postaral Miroslav Cikán. Námět napsal E. A. Longen a scénář podle něj vytvořili Jaroslav Mottl a Miroslav Cikán. Kamery se chopil Václav Vích a hudbu složil Josef Dobeš. V titulní roli zazářil Vlasta Burian jako Adam Korkorán, kapitán vltavské paroplavby. Dále se uvedli Jiřina Štěpničková (Irena Svobodová), Milada Smolíková (Broníková, kantýnská a Adamova hospodyně), Theodor Pištěk (Dlouhý, majitel detektivního ústavu), Jaroslav Marvan (inspektor paroplavební společnosti) a další.¹³⁹

Nejzdařilejší Burianovy komedie např. *C. a k. polní maršálek*, *Anton Špelec*, *ostroželec* či právě *Hrdinný kapitán Korkorán* mají společné rysy. Objevuje se zde jako věčný smolař, vysloužilý voják, soukromník apod., charakteristický svou prohnaností, čilou povahou a výřečností. Často se dostane do zapeklité situace a to buď záměrně, nebo omylem, ale získá při tom lepší společenské postavení či bohatství.¹⁴⁰

Je to typický Longenův příběh, který se ale spíše hodí do divadla než do filmu. Burian se snaží rozesmát za každou cenu a nesnaží se k tomu využít nových způsobů herectví. Dokonale tu spolupracuje s Longenem, který se snaží využívat jen stoprocentně úspěšných komických prostředků, ale Burianovo herectví je spíše divadelní.

¹³⁸ Slavínským pro film. *Zvon*. roč. 34, 7. 3. 1934, č. 25, s. 352. ISSN neuvedeno.

¹³⁹ URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930 1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4. s. 112-113.

¹⁴⁰ PTÁČEK, Luboš. *Panorama českého filmu*. 1. vyd. Olomouc: 2000. 514 s. ISBN 80-85839-54-7. s. 275.

Režisér Miroslav Cikán se snaží Burianovu improvizaci umírnit, ale stejně se mu převážně podřizuje, i přes tyto nedostatky diváci film přijali dobře.¹⁴¹ V *Lidových novinách* komentují Burianovu stagnující komiku, scenárista Longen vytvořil pro Buriana spíše kabaretní, výstřední roli a ne filmovou. Film svým stylem připomíná americkou grotesku, avšak má těžkopádný a nevybíravý humor a režisér nechal Burianovi příliš volnosti.¹⁴² Oproti tomu *Národní listy* Buriana vychvalují a popisují jako ucelenější a na úrovni jako nikdy před tím. Čeněk Šlégl zaujal v roli penzionovaného admirála Piacci stejně jako Jaroslav Marvan svým inspektorem paroplavby. Theodoru Pištěkovi role soukromého detektiva příliš nesedí, avšak Marie Smolíková v roli hospodyně se předvedla jako nadaná herečka.¹⁴³ *Národní osvobození* film neshledává moc povedeným a kritizuje Burianův teatrální způsob hry, i ostatní herci nepodají dobré výkony, i přesto je film úspěšný.¹⁴⁴ *Tvorba* má názor, že se Burian pro film nehodí a celkově odsuzuje úroveň českého filmu.¹⁴⁵ Další recenze shledává hlavní nedostatek ve špatném scénáři a Burianově improvizaci, měl by se snažit svůj talent rozvíjet a pozvednout v umění.¹⁴⁶ *Zvon* komentuje film jako šablonovitý a určený nenáročnému publiku.¹⁴⁷

V kontextu soudobé žurnalistiky a žánrového pojetí filmu nelze Longenův tvůrčí vklad vnímat jako zdařilý. Podle mého názoru hlavním důvodem neúspěchu je opět komplikovanost přenosu divadelního námětu do filmové podoby, což způsobuje teatrální herectví Buriana, ale samotný námět shledávám inovativním a originálním.

2.13 Pokušení paní Antonie

Pokušení paní Antonie je komedie, kterou natočil Vladimír Slavínský, film vznikl v produkci společnosti AB a premiéra proběhla 31. srpna 1934. Námět vytvořil E. A. Longen stejně jako scénář, na kterém spolupracoval s Vladimírem Slavínským a Juliem Schmittem.

¹⁴¹ Quido E. Kujal. Hrdinný kapitán Korkorán. *ČFZ*. roč. 14, 8. 9. 1934, č. 28, s. 2. ISSN 1801-9455.

¹⁴² Burianův kapitán Korkorán. *Lidové noviny*. roč. 42, 24. 8. 1934, č. 423, s. 10. ISSN 1802-6265.

¹⁴³ František Josef Prokop. Hrdinný kapitán Korkorán. *Národní listy*. roč. 74, 22. 8. 1934, č. 230, s. 4. ISSN 1214-1240.

¹⁴⁴ Jaroslav Brož. Burianův Korkorán. *Národní osvobození*. roč. 11, 29. 8. 1934, č. 201, s. 6. ISSN nevedeno.

¹⁴⁵ Josef Rybák. Český film komický. *Tvorba*. roč. 9, 31. 8. 1934, č. 16, s. 247.

¹⁴⁶ Vlasta Burian a jeho Korkorán. *Venkov*. roč. 29, 2. 9. 1934, č. 205, s. 7. ISSN nevedeno.

¹⁴⁷ Zahájení filmové sezony. *Zvon*. roč. 35, 12. 9. 1934, č. 1, s. 15-16. ISSN nevedeno.

Za kamerou stál Václav Vích a hudebně film zpracoval Jára Beneš, v hlavních rolích se představily Antonie Nedošínská jako hospodyně Antonie Nováková a Lída Baarová jako Milada, dcera Novákové. Dále zde si zahráli Jiří Plachý (ministr železnic Dr. Ing. Milan Domanský), Jaroslav Gleich (bankéř Viktor Radota), František Kovářík (sluha Cyril), Ella Nollová (Anežka Brabcová), Jaroslav Marvan (sekční šéf) a další.¹⁴⁸

Ne náhodou v 30. letech vzniklo takové množství komedií, byla to reakce na hospodářskou krizi a rozšiřující se fašismus a lidé se alespoň prostřednictvím filmů snažili utéct z reality. Jak jsem již zmínila, Vladimír Slavínský měl oblíbené herce, které často obsazoval. Stejně tak měl svůj specifický styl tzv. „slavínštinu“, vytvářel vlastní svět, který se od reality značně lišil.¹⁴⁹ Byl to svět zámožných, přesto laskavých a milých velkostatkářů, kteří ale respektovali své podřízené. Svět šlechticů, doktorů, advokátů, továrníků, ministrů či bankéřů, prostě svět v jakém Slavínský nevyrostal a snažil se ho tak sobě i divákům přiblížit.¹⁵⁰

Kritika komentuje *Pokušení paní Antonie* je povedený film, námět zapadá do stylu, jaký mají diváci rádi a nic neztrácí na umělecké hodnotě. V hlavní roli opět zazářila Antonie Nedošínská, ačkoli mohla někdy působit její ráznost a dobromyslnost přehnaně, vše vyvážily komické scény. Lída Baarová se v roli dcery dobře uvedla a Jiří Plachý a Jaroslav Gleich stvořili výraznou hereckou dvojici. Svou komikou zaujal i František Kovářík a hudba Járy Beneše skvěle dokresluje atmosféru.¹⁵¹ *Filmová politika* vysvětluje úspěch Slavínského tým, že dokáže přesně cílit na diváka a působí tedy více na srdce než na rozum. Výkon Lídy Baarové je hodnocen jako do té doby nejlepší a Jiří Plachý se díky elegantnímu vystupování a výbornému hlasovému projevu na svou roli ministra skvěle hodí. Lví podíl na úspěchu filmu má povedený námět E. A. Longena a scénář, na kterém spolupracoval se Slavínským a Juliem Schmittem, dodal ději dobrý spád povedenou zápletku a situační humor.

¹⁴⁸ URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930 1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4. s. 261.

¹⁴⁹ PTÁČEK, Luboš. *Panorama českého filmu*. 1. vyd. Olomouc: 2000. 514 s. ISBN 80-85839-54-7. s. 273.

¹⁵⁰ BARTOŠEK, Luboš. *Náš film: Kapitoly z dějin (1896 - 1945)*. 1. vyd. Praha: Mír, n. p., 1985. 420 s. ISBN neuvedeno. s. 212.

¹⁵¹ *Pokušení paní Antonie*. *Film*. roč. 14, 1. 9. 1934, č. 9, s. 5. ISSN 1801-9706.

Svou architekturou Štěpána Kopeckého a výpravou Arnolda Reimanna mohl konkurovat zahraničním filmům a kamera Václava Vícha skvěle podtrhuje celý snímek.¹⁵²

Lidové noviny komentují film, jako obsahem i kvalitou vyrovnaný, ale operní zpěvák Jaroslav Gleich se pro svou roli herecky nehodí.¹⁵³ V *Národním osvobození* hodnotí Lídu Baarovou jako pouhou loutku, kterou už asi zůstane a tento film nazývá přímo kýčem pro divácké uspokojení. Slavínský zde přehání rozdíl mezi domácím prostředím pana ministra a přechodem do vysoké společnosti a vtipy, které nepronáší Nedošínská, nevyzní.¹⁵⁴ Další recenze zmiňuje, jak kvalita vizuální převyšuje obsah filmu.¹⁵⁵

Vzhledem k žánrovému zařazení a názorům kritiky na film je možné Longenův scénář vnímat jako přínosný. Jeho žánrové inklinace podle mého názoru odpovídají vytyčené linii scénáře, a rezonují s jeho celkovým vyzněním. Myslím, že Longenův scénář dodává filmu spád a kvalitní humor.

2.14 Matka Kráčmerka

Komedie *Matka Kráčmerka* je dílem Vladimíra Slavínského. Film vyprodukovala společnost Osvald Kosek, Julius Schmitt a diváci jej mohli poprvé spatřit 9. listopadu 1934. Předlohou byly romány Popelky Biliánové *Do panského stavu* a *V panském stavu*, scénář napsali E. A. Longen, Vladimír Slavínský a Julius Schmitt. Kameramanem se stal Václav Vích a hudbu složil Jára Beneš, hlavní role ztvárnili Antonie Nedošínská jako Barbora Kráčmerová a Theodor Pištěk jako zelinář Kráčmera. Dále se uvedli Hana Vítová (Betyнка, dcera Kráčmerových), Rolf Wanka (MUC. Václav Zdeborský), Blanka Waleská (Pepina, neteř Kráčmerových), Jan W. Speerger (nezaměstnaný dělník Francek) a další.¹⁵⁶

¹⁵² Pokušení paní Antonie. *Filmová politika*. roč. 1, 7. 9. 1934, č. 30, s. 2. ISSN 1801-9471.

¹⁵³ Nové filmy. *Lidové noviny*. roč. 42, 2. 9. 1934, č. 446, s. 4. ISSN 1802-6265.

¹⁵⁴ Jaroslav Brož. Pokušení paní Antonie. *Národní osvobození*. roč. 11, 4. 9. 1934, č. 206, s. 6. ISSN neuváděno.

¹⁵⁵ Zahájení filmové sezony. *Zvon*. roč. 35, 12. 6. 1934, č. 1, s. 15-16. ISSN neuváděno.

¹⁵⁶ URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930 1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4. s. 189.

Matka Kráčmerka Vladimíra Slavínského oproti předchozím filmům neopěvuje jen umění Antonie Nedošínské, ale rovnocenným partnerem jí je Theodor Pištěk. Díky svému humoru převyšuje Nevošínskou, ale společně tvoří skvělé duo. Dceru Betyнку hraje Hana Vítová, která vystřídala Lídu Baarovou, avšak kvalitou ji moc nepředčí. Omluvou je snad, že jí role nedává příležitost se předvést. Rolf Wanka v roli MUC. Václava Zdeborského se projevil jako nadějný herec, ač se ještě dopouští chyb. Blanka Waleská a J. W. Speerger věrně spodobnili mladý pár bojující s chudobou. Bedřich Vrbský v roli zkrachovalého hraběte konkuruje zahraničním hercům. Ladislav Pešek ztvárnil svoji karikovanou postavu hraběcího syna humorně a věrně. První polovina filmu má dobrý spád, který však postupně vymizí. Scenáristé Vladimír Slavínský, E. A. Longen a Julius Schmitt se v některých místech až příliš drželi knižní předlohy a je tu mnoho zbytečných scén. Kamera Václava Vícha ve spojení s líbivými interiéry Štěpána Kopeckého je povedená.¹⁵⁷ *Film* komentuje herectví J. W. Speergera jako přehnané, na čemž nese vinu režisér.¹⁵⁸

Filmová politika píše, že oproti němé verzi se snažil Slavínský film přizpůsobit době a dokáže maximálně využít schopností herců a vytvořit skutečné postavy, na škodu je pouze cizí přízvuk Rolfa Wanky.¹⁵⁹ *Filmový kurýr* uvádí, že hlavním úspěchem filmu se stala jeho konejšivost a komika, které byly v těžkých časech potřeba.¹⁶⁰ *Magazin dp* na snímku kritizuje prvoplánovost, naivnost a hlavně zkreslení života.¹⁶¹ *Národní osvobození* zmiňuje, že dialogy často působí strojeně a nepřesvědčivě.¹⁶² *Zvon* vytýká místy násilné hudební vložky a přehnanou pompéznost.¹⁶³

Ve vztahu k názorům kritiky a žánrovému vymezení filmu nelze Longenův umělecký vklad považovat za zdařilý. Myslím si však, že oproti němé verzi snímku se v libretu objevují inovace a v závislosti na knižní předloze nebyl na vině pouze scénář, ale co se týče spádu filmu, některé scény příliš zdržují děj.

¹⁵⁷ Quido E. Kujal. *Matka Kráčmerka*. ČFZ. roč. 14, 17. 11. 1934, č. 36-37, s. 5. ISSN 1801-9455.

¹⁵⁸ *Matka Kráčmerka*. *Film*. roč. 14, 20. 11. 1934, č. 12, s. 8. ISSN 1801-9706.

¹⁵⁹ „*Matka Kráčmerka*“. *Filmová politika*. roč. 1, 9. 11. 1934, č. 39, s. 2. ISSN 1801-9471.

¹⁶⁰ Jiří Havelka. *Matka Kráčmerka*. *Filmový kurýr*. roč. 8, 16. 11. 1934, č. 46, s. 4. ISSN 1801-9501.

¹⁶¹ Co nového ve filmu. *Magazin DP*. roč. 2, prosinec 1934, č. 7, s. 218-219 ISSN neuvedeno.

¹⁶² Jaroslav Brož. *Otec Kráčmera*. *Národní osvobození*. roč. 11, 10. 11. 1934, č. 264, s. 6-7. ISSN neuvedeno.

¹⁶³ „*Matka Kráčmerka*“. *Zvon*. roč. 35, 28. 11. 1934, č. 11, s. 155. ISSN neuvedeno.

2.15 Nezlobte dědečka

Nezlobte dědečka je komedie, kterou režíroval Karel Lamač, film vyrobila společnost Meissner a uvedení do kin proběhlo 21. prosince 1934. Jako předloha posloužila divadelní hra *V tlamě velryby* od E. A. Longena, na scénáři spolupracoval Longen s Karlem Melíškem a Jaroslavem Mottlem. Kamery se chopil Otto Heller a hudbu napsal Eman Fiala, v titulní dvojroli se předvedl Vlasta Burian jako Eman Vovísek a strýc Jonathan. Dále se představili Čeněk Šlégl (továrník Adolf Daněk, Emanův bratranec), Adina Mandlová (Liduška, žena továrníka Daňka), Hana Vítová (Jozefinka, sekretářka u Daňka), Václav Trégl (sluha u Daňka), Jan W. Speerger (zahradník u Daňka), Theodor Pištěk (Hanibal, Vovískův strýc v blázinci) a další.¹⁶⁴

Vlasta Burian v hlavní roli exceluje stejně jako v divadelní verzi tohoto příběhu. Burian vlastně drží celý film pohromadě, protože režie Karla Lamače pro tentokrát zklamala. To způsobilo i nedostatečné výkony Adiny Mandlové a Ljuby Herrmannové, Vlasta Burian je jedinou příčinou úspěšnosti filmu mezi diváky.¹⁶⁵ *Lidové noviny* zmiňují, že film v první části dobře zpracovává divadelní námět, ale později je na něm příliš závislý, Lamač pracuje ve spěchu, což filmu uškodí. Zpočátku užívá groteskní styl a vtípné zkratky, postupně však přejde k obyčejné nepřesvědčivé humoresce. Burian se snaží nezastiňovat ostatní herce, ale další protagonisté se nedokáží vžít do svých rolí.¹⁶⁶ Další recenze hovoří o tom, jakým způsobem se režisér snaží dosáhnout komiky, vytváří scény, které jsou jako stvořené pro Buriana. Třeba se tu objevuje blázinec, ve kterém se může doslova vyřadit, zpívá, tančí, stepuje a roztlouká lidem vajíčka o hlavu. Jako další prvek se tu objevuje jeho typická burianovská „angličtina“.¹⁶⁷ V *Národním osvobození* vytýkají neucelenost filmu, je zde sice plno dobrých momentů, které však nevyznějí.¹⁶⁸

¹⁶⁴ URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930 1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4. s. 219.

¹⁶⁵ Quido E. Kujal. *Nezlobte dědečka*. *ČFZ*. roč. 15, 5. 1. 1935, č. 1, s. 6. ISSN 1801-9455.

¹⁶⁶ Artuš Černík. *Dobré filmy*. *Lidové noviny*. roč. 42, 30. 12. 1934, č. 654, s. 4. ISSN 1802-6265.

¹⁶⁷ František Josef Prokop. *Nezlobte dědečka*. *Národní listy*. roč. 74, 25. 12. 1934, č. 353, s. 17. ISSN 1214-1240.

¹⁶⁸ Jaroslav Brož. *Nezlobte dědečka*. *Národní osvobození*. roč. 11, 25. 12. 1934, č. 301, s. 8. ISSN neuvedeno.

Další recenze hodnotí snímek jako lepší než *Kapitán Korkorán*, místy pobaví a místy nudí, je tu však znát posun a v řadě groteskních výstupů cítíme ovlivnění americkým stylem, ale jsou nedotažené.¹⁶⁹

V kontextu žánrového zařazení a ohlasů kritiky, která Longenův tvůrčí vliv vůbec neřeší, není zcela možné zhodnotit umělcův přínos. Podle mého názoru však Longen vytvořil poutavý námět, jenž poměrně zdárně převedl do filmové podoby, ačkoli Burianovo herectví je někdy opět příliš teatrální.

2.16 Jedna z milionu

Jedna z milionu je komedie, která vznikla v produkci společnosti Julius Schmitt, premiéra se uskutečnila 22. února 1935 a režie se ujal Vladimír Slavínský. Námět napsal E. A. Longen stejně jako scénář, na kterém spolupracoval Vladimírem Slavínským a Juliem Schmittem. Za kamerou stál Jan Stallich a hudebně ztvárnil film Jára Beneš, v hlavních rolích se předvedli Antonie Nedošínská jako Emilie Nezmarová a Theodor Pištěk jako továrník Martin Rezeda. Dále zde hráli Hana Vítová (Věra Kalinová, Rezedova neteř), Jirí Plachý (JUDr. Miroslav Zeman), Ladislav Pešek (kritik Leo Bonásek, zvaný Bonzo, Rezedův synovec), Věra Ferbasová (Bonáskova sestra Stáňa) a další.

Recenze vyzdvihuje dobrý námět s výstižnými detaily. Antonie Nedošínská v roli Emílie Nezmarové spolu s Theodorem Pištěkem v roli továrníka Martina Rezedy vytvoří nezapomenutelnou dvojici. Komika vrcholí ve scéně, kdy Pištěk předstírá záchvat zuřivosti a Nedošínská jej polije vodou.¹⁷⁰ *Film: „Longen, doplňovaný osvědčenými spolupracovníky, je dnes naším nejlepším filmovým autorem.“*¹⁷¹ *Filmová politika* vyzdvihuje kromě Antonie Nedošínské i Theodora Pištěka, který skvěle hraje mrzouta, avšak Ladislav Pešek zpočátku hraje moc přehnaně.¹⁷² *Lidové noviny* komentují, že je Ladislav Pešek pouze loutkou a jeho herectví je nudné a jednotvárné a Slavínský se zde prý snaží vybit si zlost na filmovou kritiku.¹⁷³

¹⁶⁹ Miloslav Havel. Kulturní filmy. *Studentský časopis*. roč. 14, 10. 1. 1934, č. 5, s. 137. ISSN neuvedeno.

¹⁷⁰ *Jedna z milionu*. *Film*. roč. 15, 1. 4. 1935, č. 4, s. 8. ISSN 1801-9706.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 8.

¹⁷² „Jedna z milionu“. *Filmová politika*. roč. 2, 1. 3. 1935, č. 9, s. 2. ISSN 1801-9471.

¹⁷³ Odpovědnost herců. *Lidové noviny*. roč. 43, 22. 3. 1935, č. 148, s. 12. ISSN 1802-6265.

Národní osvobození hodnotí režii jako nevynalézavou, bez vtipu a s vlivem nedostatku času a Nedošínská i Pištěk svou komikou tolik nestrhli.¹⁷⁴ Sám režisér v *Pásu* vysvětluje Pištěkovu roli Bosánka, chtěl touto rolí říct, že si váží poctivých a pracovitých lidí a nesnese lidi, kteří neustále vše jen negativně kritizují.¹⁷⁵ *Rudé právo* poukazuje na to, jak film popisuje bohaté lidi, jsou to chudáci, co mají revma, starosti s chodem továrny apod., chudý lid se má vlastně lépe.¹⁷⁶ *Zvon* poukazuje na šablonovitost a ztrácející se úroveň.¹⁷⁷

Vzhledem ke kritice a žánrovému uchopení filmu lze Longenův námět i scénář pokládat za přínosné. Domnívám se, že hlavním úspěchem je nezvyklý a dobře propracovaný námět zručně převedený do filmové podoby, díky čemuž ho i kritika označila za jednoho z našich nejlepších scenáristů.

2.17 První políbení

První políbení je melodrama, které natočil Vladimír Slavínský, film vyprodukovala společnost Julius Schmitt a diváci jej mohli poprvé spatřit 23. srpna 1935. Předlohou se stal román Kurta Juhna, podle kterého vznikl scénář psaný E. A. Longenem, Vladimírem Slavínským a Juliem Schmittem. Jako kameraman se uplatnil Václav Vích a hudbu složil Josef Dobeš. Hlavní role ztvárnili Jiří Plachý jako JUDr. Jiří Nedbal, Markéta Krausová jako Dagmar, Nedbalova manželka a Hana Bělská jako Věra, Nedbalova dcera. Dále se uvedli Theodor Pištěk (Josef Landa, dělník v továrně), Antonie Nedošínská (Landova žena), Helena Bušová (ošetřovatelka Eva, dcera Landových), Jiří Dohnal (student techniky Jaroslav, syn Landových) a další.¹⁷⁸

První políbení je prvním filmem s vážným námětem od režiséra Vladimíra Slavínského.¹⁷⁹ Slavínskému se podařilo zdárně film uchopit, a to i ve složitějších místech, které způsobil rozsáhlý syžet. Ačkoli má scénář slabší místa, tak jako celek se ho režisér snažil zpracovat svědomitě.

¹⁷⁴ Jedna z milionu. *Národní osvobození*. roč. 12, 24. 2. 1935, č. 47, s. 14. ISSN neuvedeno.

¹⁷⁵ „Jedna z milionu“. *Pás*. 2. 3. 1935, č. 1, s. 6. ISSN 1801-3368.

¹⁷⁶ Český film nalezl cestu. *Rudé právo*. 5. 3. 1935, č. 54, s. 4. ISSN 0032-6569.

¹⁷⁷ Nový český film. *Zvon*. roč. 35, 20. 3. 1935, č. 27, s. 379. ISSN neuvedeno.

¹⁷⁸ URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930 1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4. s. 286-287.

¹⁷⁹ První ve zvukové produkci.

Po herecké stránce zde dominuje Jiří Plachý, který v hlavní roli advokáta Nedbala podal přesvědčivý výkon. Markéta Krausová s noblesou ztvárnila roli matky a Hanna Bělská je dalším novým objevem Slavínského, uvedla se velmi dobře, jako Věra Nedbalová působí věrohodně. Jaroslav Dohnal, také režisérův objev, představitel mladého inženýra potřebuje ještě své herectví vypilovat. Helena Bušová se na svou roli svedené dcery moc nehodí, ačkoliv se snaží o věrohodnost, ale Antonie Nedošínská a Theodor Pištěk jako manželský pár podali opět dobrý výkon. Karel Hradilák svou roli svůdce Pavla Gabriela pojal věrohodně, avšak je zde ještě patrné ovlivnění divadlem. Franta Paul jako zamilovaný karikaturista hrál dobře, jen scény kdy rozmlouvá s kočkou, by scenáristé mohli vynechat. Po technické stránce film vyniká, ale interiéry Štěpána Kopeckého jsou až moc rozlehlé. Hudba Josefa Dobeše vystihuje atmosféru filmu.¹⁸⁰

Režisér Slavínský svůj snímek komentuje jako kolektivní film, bez hvězd.¹⁸¹ V *Národním osvobození* poukazují na to, že autor přecenil své síly a dílo není psychologicky propracované, ale oceňují scénu ze soudní síně. Děj zbytečně komplikuje několik paralelních jevů, které spolu někdy ani příliš nesouvisí. V druhé polovině se objevuje několik kvalitně provedených scén a film působí rozhodně lépe než Slavínského předchozí veselohry. Herecky nejvíce zaujal Jiří Palacký jako Dr. Nedbal, jeho herectví je již opravdu filmové.¹⁸² *Rudé právo* informuje o tom, že film vznikl v rámci jubilejních oslav 25. výročí českého filmu, ale není nijak pokrokový.¹⁸³ I další recenze hodnotí film jako krok zpět.¹⁸⁴ V listu *Venkov* rozebírá právník provedení scén ze soudní síně a nachází zde spoustu chyb.¹⁸⁵ V jiném čísle Slavínskému vytýkají hlavně divadelnost.¹⁸⁶ *Tvorba* poukazuje na nesourodost dějů, jak se film tříští do mnoha částí a na nedramatické poskoky s kamerou. Na škodu je též přehnané zdůrazňování interiérů, které film zdržují.

¹⁸⁰ Quido E. Kujal. První políbení. *ČFZ*. roč. 15, 6. 9. 1935, č. 26, s. 2-3. ISSN 1801-9455.

¹⁸¹ První políbení. *Filmová politika*. roč. 2, 23. 8. 1935, č. 29, s. 1. ISSN 1801-9471.

¹⁸² Jaroslav Brož. Jubilejní český film. *Národní osvobození*. roč. 12, 24. 8. 1935, č. 197, s. 5. ISSN neuváděno.

¹⁸³ „První políbení“. *Rudé právo*. 25. 8. 1935, č. 198, s. 4. ISSN 0032-6569.

¹⁸⁴ Od českého filmu k Jánošíkovi. *Světlozor*. roč. 36, 30. 1. 1936, s. 76. ISSN neuváděno.

¹⁸⁵ Antonín Martin Brousil. Soudní síň a český film. *Venkov*. roč. 30, 1. 9. 1935, č. 204, s. 7. ISSN neuváděno.

¹⁸⁶ A. M. Brousil. 25 let našeho filmu a film jubilejní. *Venkov*. roč. 30, 25. 8. 1935, č. 198, s. 8. ISSN

Případ sám pro sebe je Slavínského natáčení scén v automobilu či vlaku, kdy každý pozná, že jde o záběry z ateliéru. Asi jediným přínosem filmu se ukázal výkon Hany Bělské.¹⁸⁷

Ve vztahu k žánrovému zařazení a kritice, která Longenův tvůrčí vklad vůbec neřeší, není možné jeho přínos zcela zhodnotit. Podle mého názoru, ale neodvedl příliš dobrou práci, jelikož poměrně složitý děj se rozpadá na mnoho částí a některé scény nejsou příliš podstatné.

2.18 Jedenácté přikázání

Jedenácté přikázání je komedie Martina Friče, kterou vyrobila společnost Elekta, k uvedení do kin došlo 30. srpna 1935 a jako předloha posloužila stejnojmenná divadelní hra Františka Ferdinanda Šamberka. Scénář vytvořili E. A. Longen a Otakar Vávra, kamery se chopil Otto Heller a hudbu napsali Karel Hašler a Miloš Smatek. V hlavních rolích se předvedli Hugo Haas jako c. a k. notář Jiří Voborský a Jiřina Štěpničková jako Emma, Voborského žena. Dále zde hráli Theodor Pištěk (Florián Králíček, Emmin otec), Milada Gampeová (Veronika Králíčková, Emmina matka), Truda Grosslichtová (Julie, mladší dcera Králíčkových), Jindřich Plachta (úředník Emanuel Střela, přítel Voborského) a další.¹⁸⁸

Film vznikl podle stejnojmenné divadelní hry F. F. Šamberka a jde o druhou filmovou adaptaci a hlavní roli c. a k. notáře Voborského opět ztvárnil Hugo Hass tentokrát v režii Martina Friče. Na scénáři se podílel i Otakar Vávra a spolu s Fričem se snažil znovu oživit starou komedii z počátku osmdesátých let a inovovat ji. Nezaměřuje se pouze na Šamberkovy postavičky, zapletené do svých komických osudů, ale snaží se humor posunout na vyšší úroveň.¹⁸⁹ Film skvěle zachycuje atmosféru z přelomu století, toto téma poprvé zpracoval René Clair ve *Slaměném klobouku*.¹⁹⁰

¹⁸⁷ Josef Rybák. K pětadvaceti letí českého filmu. *Tvorba*. roč. 10, 1935, č. 35, s. 579. ISSN 0139-5513

¹⁸⁸ URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930-1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4. s. 130.

¹⁸⁹ BARTOŠEK, Luboš. *Náš film: Kapitoly z dějin (1896 - 1945)*. 1. vyd. Praha: Mír, n. p., 1985. 420 s. ISBN nevedeno. s. 241.

¹⁹⁰ BROŽ, Jaroslav FRÝDA Myrtil. *Historie československého filmu v obrazech 1930-1945*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1966, 293 s. ISBN nevedeno. s. 79.

Kritika zmiňuje, že nové zpracování obsahuje plno změn a inovací, za což mohli hlavně scenáristé E. A. Longen a Otakar Vávra a režisér Martin Frič snímek zpracoval dynamicky a vtipně. Kamera odpovídá soudobému způsobu natáčení a Štěpán Kopecký odvedl opět dobrou práci při stavbě interiérů, čímž spolu s dalšími dopomohl k atmosféře filmu. Je to snímek skvěle propracovaný, dobře odehraný a úspěšný. Hugo Haas se na roli c. a k. notáře Voborského dobře hodil, jediné co mu lze vytknout, je občasná grotesknost, za což mohl scénář. Jiřina Štěpničková jako novomanželka podala svůj nejlepší herecký výkon, pouze několik strnulých záběrů na obličej kazí celkový dojem. Jindřich Plachta předvedl opravdu věrohodný výkon a jeho nejvýraznější scénou je, když se dozví, že Voborského „dcera“ je nejspíše jeho hledané dítě a omdlí, tak jako nikdo před ním. Jiří Plachý hrál jak odpůrce žen, tak milovníka mladé dívky, ale první úloha se mu dařila lépe. Dalšími protagonisty jsou jako vždy skvělý Theodor Pištěk v roli Floriana Králíčka majitele domu a realit a jeho žena Milada Gampeová. Po technické stránce vyniká kamera Oty Hellera a kvalitní hudba Karla Hašlera a Miloše Smatka vystihující atmosféru začátku dvacátého století.¹⁹¹

Národní osvobození vyzdvihuje situační komiku, ale herecké dialogy jsou nedostatečné, film se tříští do mnoha epizod s nepodstatnými situacemi a Haas by se mohl ve svém projevu více ukázat a neshazovat svými výstupy ostatní herce.¹⁹² *Rudé právo* film shledává povedeným a to hlavně díky hereckým výkonům. *Zvon* uvádí, že se ve filmu nepodařilo zachytit dobové prostředí a ani zajistit jednotnost. Neustále je na pomezí grotesky, veselohry a lidové hry a díky tomu jsou nedokonalé i herecké výkony. Nejlépe se zde projevila Jiřina Štěpničková, oproti Hugovi Haasovi, který ustrnul v dosavadní šabloně, Fričově režii chybí jemnost a smysl pro detail.¹⁹³

V kontextu kritiky a žánrového pojetí filmu je možné Longenův umělecký přínos považovat za zdařilý. Myslím, že scénář, který vypracoval spolu s Vávrou díky svým inovacím a propracované komice dopomáhá herecům ke kvalitním výkonům a celkovému vyznění filmu.

¹⁹¹ Quido E. Kujal. Jedenácté přikázání. ČFZ. roč. 15, 6. 9. 1935, č. 26, s. 3. ISSN 1801-9455.

¹⁹² Jaroslav Brož. Jedenácté přikázání. *Národní osvobození*. roč. 12, 1. 9. 1935, č. 204, s. 12. ISSN neuvedeno.

¹⁹³ Jedenácté přikázání. *Zvon*. roč. 36, 2. 10. 1935, č. 3, s. 43-44. ISSN neuvedeno.

2.19 Studentská máma

Studentská máma je komedie, která vznikla v produkci společnosti Elekta, o režii se postaral Vladimír Slavínský a premiéra proběhla 20. září 1935. Námět i scénář napsali Vladimír Slavínský a E. A. Longen, za kamerou stál Václav a hudebně film ztvárnil Vích Josef Dobeš. V titulní roli zazářila Antonie Nedošínská jako Marie Klatovská, zvaná studentská máma. Dále se představili Theodor Pištěk (správce Čeněk Příbyl, železničář ve výslužbě), Emílie Nitschová (služka Pepička, Příbylova žena), František Paul (Toman), Pavla Stolzová (Klotylda, Tomanova žena), Vladimír Borský (medik Mirek, syn Tomanových), Hana Bělská (farmaceutka Dáša Kučerová) a další.¹⁹⁴

Vladimír Slavínský zpracovává námět ze života studentů, nad kterými drží ochrannou ruku jejich studentská máma. Prostředí je poměrně idealizováno a podobá se spíše starší době, než té, ve které film vznikl. Režisér odvedl dobrou práci a hlavně po technické stránce snímek vyniká, co se týče kamery Václava Vícha, ta vykazuje vysokou kvalitu. Někteří herci trochu deklamují, ale to neplatí o Antonii Nedošínské a Theodoru Pištěkovi, ti jako vždy podali skvělé výkony. Vladimíru Borskému jeho role opravdu seděla, což přispělo k věrnému provedení a další herci jako Věra Ferbasová, Hana Bělská, Miroslav Dohnal a Svatopluk Beneš prokázali nesporný talent. Josef Dobeš film po hudební stránce zpracoval dobře, jediné co mu *Český filmový zpravodaj* vytýká, je festivalový koncert, který měl být místo v parku v koncertním sále.¹⁹⁵ *Filmová politika* vyzdvihuje Theodora Pištěka, který zde podal nejlepší výkon. Vladimír Slavínský s E. A. Longenem vytvořili scénář, díky němuž má film dobrý spád, avšak nepříliš šťastné je zpracování pěveckých scén z baru, možná lepší střih by situaci napravil.¹⁹⁶ *Lidové noviny* komentují film jako sentimentální a nerealistický a lhostejný k psychologii postav. Herecké výkony se blíží divadelním výstupům a hlavní postavy jedou stále v zaběhlé šabloně, celý snímek vyznívá spíše jako parodie.¹⁹⁷

¹⁹⁴ URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930 1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4. s. 325-326.

¹⁹⁵ *Studentská máma*. ČFZ. roč. 15, 21. 9. 1935, č. 27, s. 4. ISSN 1801-9455.

¹⁹⁶ Reprisy „Studentské mámy“ a „Prvního políbení“. *Filmová politika*. roč. 2, 11. 10. 1935, č. 35, s. 5. ISSN 1801-9471.

¹⁹⁷ Další film Slavínského. *Lidové noviny*. roč. 43, 21. 9. 1935, č. 475, s. 8. ISSN 1802-6265.

Oproti tomu další recenze nejvíce oceňuje Theodora Pištěka v roli správce a Miroslava Svobodu, který se na roli podivného chemika dobře hodil.¹⁹⁸ *Národní osvobození* odsuzuje snímek jako nepravdivý a naivní, že se zde ani sebelepší herci neuplatní, a co se týče stavby dialogů a jazyku samotného, je na velmi špatné úrovni. Za zmínku stojí pochybná hanáčtina Marie Ptákové plná „mečivých“ „é“ s pokud možno co nejvíce „tož“.¹⁹⁹ *Rudé právo* film kompletně odsuzuje a označuje za kýč²⁰⁰ a *Zvon* označuje snímek za idealistický s představiteli, kteří se příliš oddávají knižní podobě.²⁰¹

Vzhledem k žánrovému zařazení a ohlasům kritiky lze Longenův scénář považovat za přínosný. Myslím, že Longen společně se Slavínským dodávají filmu dobrý spád věrně spodobňují studentské prostředí, ačkoli možná ve starším stylu, než byla doba vzniku filmu.

2.20 Naše XI.

Naše XI. je komedie, kterou režíroval Václav Binovec, film vyprodukovala společnost Beda Heller a diváci jej mohli poprvé spatřit 9. října 1936. Jako předloha posloužil román *Ta naše jedenáctka* od H. G. Rubella a scénář napsal E. A. Longen a byl to zároveň jeho poslední film, na kterém se podílel. Za kamerou stál Ferdinand Pečenka a hudbu složili Josef Kumok a Sláva Mach. Hlavní role ztvárnili Bedřich Veverka jako továrník Jan Hora, předseda A. C. Sparta a Nataša Gollová jako Nina, Horova dcera. Dále si zde zahráli Anna Steimarová (Josefina, Horova sestra), Antonín Novotný (ing. Jiří Zeman), Marie Ptáková (Zemanova matka), Ladislav Pešek (Milánek), Alena Frimlová (subreta Marcela), Ferenc Futurista (kancelářský sluha Krátký) a další.²⁰² Román *Ta naše XI.* H. G. Rubella vycházel v Pražském ilustrovaném zpravodaji a zajímavostí je, že se ve filmu použily záběry z finálového zápasu Středoevropského poháru Sparta-Ferencváros.²⁰³

¹⁹⁸ František Josef Prokop. Studentská máma. *Národní listy*. roč. 75, 20. 9. 1935, č. 259, s. 4. ISSN 1802-6265.

¹⁹⁹ Jaroslav Brož. Studentská máma. *Národní osvobození*. roč. 12, 18. 9. 1935, č. 218, s. 7. ISSN neuvedeno.

²⁰⁰ „Studentská máma“. *Rudé právo*. 18. 9. 1935, č. 218, s. 4. ISSN 0032-6569.

²⁰¹ Nové české filmy. *Zvon*. roč. 36, 9. 10. 1935, č. 4, s. 56. ISSN neuvedeno.

²⁰² URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930 1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4. s. 213.

²⁰³ FILMOVÝ PŘEHLED, *Naše XI.* [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <http://www.filmovyprehled.cz/cs/film/395733/nase-xi>

Jak už vyplývá z názvu, snímek se zaměřuje na fotbalové téma, ale také se tu objevuje románek fotbalisty a továrníkovy dcery. Zpracováním se tato milostná aférka blíží stylu Vladimíra Slavínského a působí velmi naivně, avšak výrazným rozdílem je herecké obsazení. Místo Antonie Nedošínské v roli matky Marie Ptákové, hlavní hrdinkou není Lída Baarová či Věra Ferbasová ale Nataša Gollová a komického dědu pištěkovského typu ztvárnil Ferenc Futurista. Nejlépe se uvedl Bedřich Veverka jako továrník, a také Ladislav Pešek, který byl ve své komické postavě lepší než kdy jindy. Jedním z mála nedostatků shledává *Národní osvobození* malou Helenku, její herectví hodnotí jako afektované a film by se bez ní obešel.²⁰⁴

Rudé právo popisuje snímek jako poněkud kýčovitý s přezdobenými interiéry, ale zajímavostí je, že má několik konců.²⁰⁵ *Venkov* komentuje námět ve svém provedení jako neinovativní, ale celkově je film vkusně a někdy i vynalézavě natočen. Nataša Gollová a Antonín Novotný nemají výrazný herecký projev a své dialogy nepodali přesvědčivě.²⁰⁶

Ve vztahu k žánrovému pojetí a kritice, která Longenův scénář vůbec nekomentovala, není zcela možné jeho přínos zhodnotit. Podle mého názoru svým scénářem věrně zpracovává sportovní prostředí a dodává filmu na jedinečnosti v daném žánru.

Soudobá žurnalistika nahlížela na Longenovy filmy často rozdílně, recenze odmítaly i vyzdvihovaly mnohdy opačné věci, avšak v jádru se většinou shodovaly. Některé listy, podle mého názoru měly příliš vyhocené názory, nebo byly přehnaně ovlivněny ideologií. Ze článků vyplývá, že nejvíce ceněná byla jeho scenáristická práce, které také věnoval nejvíce času. Až na pár výtek směřovaných k přílišné divadelnosti, či zmatečnosti hodnotí kritika Longenovy scénáře jako významné a přínosné, hlavně co se týče vystavění rolí pro Vlastu Buriana. Avšak jeho dvě režie *Miláček pluku* a *Skalní ševci* se opravdu nevydařily, i když se scénáře k těmto snímkům poměrně povedly, nedostatečné herecké výkony, nevhodný humor a spíše teatrální pojetí filmy zničí.

²⁰⁴ Naše jedenáctka. *Národní osvobození*. roč. 13, 11. 10. 1936, č. 237, s. 6. ISSN neuvedeno.

²⁰⁵ Filmy. *Rudé právo*. 11. 10. 1936, č. 237, s. 9. ISSN 0032-6569.

²⁰⁶ Joža Roch. Naše XI. *Venkov*. roč. 31, 11. 10. 1936, č. 237, s. 9. ISSN neuvedeno.

Jako herec se projevil, ale velmi výrazně. Skvělá průprava z divadla mu jistě dopomohla a kritika jeho výkony v *Otráveném světle*, *Afěře plukovníka Redla* a *Třetí rotě* až na detaily hodnotí velmi kladně. Myslím, že hlavním důvodem neúspěchu co se týče režii, ale i některých scénářů je málo času, pracoval na mnoha věcech dohromady a často jej tísnil čas. Dalším aspektem je jeho spolupráce s Vladimírem Slavínským, který byl ve své době druhým nejúspěšnějším režisérem, ale kvalita jeho filmů je diskutabilní. To vše způsobilo, že své projekty nepropracoval tak důkladně a neměl tedy příliš úspěch. Možná, kdyby se nevěnoval současně tolika uměleckým disciplínám, dosáhl by lepších výsledků.

3 Divadelní východiska

O divadlech, kterými Longen prošel, jsem již psala, teď se zaměřím na ty nejvýznamnější a zda Longenova divadelní činnost předčila jeho působení ve filmu. Kvůli nespokojenosti z neustálých ústupků měšťáckému publiku Červenou sedmu opouští a zakládá kabaret Bum, později přetvořený v Revoluční scénu. Revoluční scéna zahájila produkci 3. září 1920 v sálku hotelu Adria na Václavském náměstí. Vedle Longena a Xeny Longenové tu vystupovali Ferenc Futurista, Vlasta Burian, zpěvák Rudolf Jílovský, Karel Noll, Eman Fiala, Saša Rašilov, Rudolf Myzet, Josef Rovenský, Míla Pačová a další. Jelikož Longen usiloval o lidový kabaret, tak odstranil stolové zařízení, uváděl hry zachycující většinou individuální boj jedince proti konvencím měšťáckého světa. Ačkoli se Longenovi nepovedlo zcela uskutečnit jeho záměry, hlavně proto, že sem nechodilo proletářské publikum, zapůsobila Revoluční scéna výrazně politicky i umělecky na dění své doby. Byla specifická svým expresivním vyjádřením, protesty a útočnou satirou.

Co se týče repertoáru, úvodním představením byla Longenova symbolistická aktovka *V přítmi svatyně* (1920), pojednávající o politických událostech a postavách z poválečného období. S podobným námětem přišel i komunistický básník Antonín Macek ve své hře *Dáma a vrah* (1920), jež zobrazovala kontrast kapitalistického světa a socialistické revoluce a největším přínosem byly hry, které svůj sociální protest vyjadřovaly realisticky. Brüchnerův *Vojcek* (1920) byl podle kritiky lépe zpracovaný než na jiných scénách²⁰⁷ a kromě M. Pačkové ocenili Longenovo dynamické herectví v hlavní roli. Starší francouzská hra G. S. Bouhéliera *Otroci* (1921) pojednává o vojákově a nevěstce, kteří revoltují proti nelidským řádům. Mezi dalšími se objevily hry jako *BataliÓN* a *Z pražských zákoutí* (1921) od F. L. Šmída, druhá sezóna patřila vedle Longena i Egonu Erwinu Kischovi a Jaroslavu Haškovi. V Kischově hře z pražského „podsvětí“ *Nanebevzetí Tonky Šibenice* (1921) ztvárnila jednu z nejvýraznějších postav Xena Longenová.

²⁰⁷ KOLEKTIV AUTORŮ. *Dějiny českého divadla/IV.*, 1. vyd. Praha: Academia, 1983, 706 s. ISBN 403-22-858 21-093-83. s. 51.

Ve stejnou dobu kdy vyšel slavný román, uvedl Longen svou hru *Dobryj voják Švejk ve světové válce* (1921). Prvnímu představiteli ústřední postavy Karlu Nollovi se podařilo vystihnout Švejkovu směsici chytrosti a hlouposti dokonale. Kisch vytvořil hru *Pasáci, pasáci* (1921) a spolu s Haškem napsali kabaretní hru *Z Prahy do Bratislavy parníkem Lanna 8 za 365 dní*. Jedná se o parodii skutečné události s typickými pražskými postavičkami a dadaistickým lidovým humorem. Zajímavostí je, že se v Revoluční scéně připravovalo uvedení *Mystérie Buffy* od Majakovského, ale dříve než J Weil a A. Dvořák zhotovili překlad, scénka se zrušila. Revoluční scéna ukončila v únoru 1922 svou činnost.²⁰⁸

V létě 1921 byla v Šárce²⁰⁹ uvedena mimo jiné Longenova hra podle Cervantesova románu *Don Quiote de la Mancha* s Vlastou Burianem v titulní roli a Karlem Nollem, představujícím Sanchu Panzu, ale kvůli nedostatečnému zájmu publika divadlo za nedlouho zaniká.²¹⁰

Divadélko Rokoko v 1923 prožívá novou éru s příchodem Longena, X. Longenové a V. Buriana a připojili se tu k F. Futuristovi a E. Fialovi. V Rokoku pokračoval Longen s dramaturgií jako v Revoluční scéně a Adrii a zpracovával své vlastní hry texty E. E. Kische. Z Kischových frašek se tu hrály *Kdo si koupí Rothschilda*, *Tonka Šibenice na onom světě*, *Picaver v salónu Goldschmidt*, *Senzace žurnalistiky* se skvělou X. Longenovou jako chudou pražskou pradlenou, *Král zlodějů* s Longenem, Burianem a Longenovou v hlavních rolích a již zmiňovaná Kischova a Haškova hra *Z Prahy do Bratislavy parníkem Lanna 8 za 365 dní*. Longen stále čerpal z parodií ve stylu starého Rakouska, v nichž nacházel nejvhodnější náměty pro svůj specifický humor. Prováděly se jeho hry jako *Vyzvědačská aféra obrsta generálního štábu Redla*, *Korunní princ Rudolf* s V. Burianem v roli arcivévody Ludvíka Viktora a další. Hráli i závažnější hry jako *Zavřelův Mrtvý*, *Jevrejnovovy Kulisy duše*, nebo komedie *Dobrodinec lidstva* od C. Götze. Díky Longenovi, Kischovi, Burianovi a Longenové se stalo Rokoko v letech 1923–1925 jedním z nejlepších.²¹¹

²⁰⁸ KOLEKTIV AUTORŮ. *Dějiny českého divadla/IV.*, 1. vyd. Praha: Academia, 1983, 706 s. ISBN 403-22-858 21-093-83. s. 52.

²⁰⁹ Přírodní divadlo Šárka byla letní scéna Národního divadla fungující mezi lety 1913-1922.

²¹⁰ KOLEKTIV AUTORŮ. *Dějiny českého divadla/IV.*, 1. vyd. Praha: Academia, 1983, 706 s. ISBN 403-22-858 21-093-83. s. 47.

²¹¹ Tamtéž, s. 158.

Se svými hrami od února do června 1923 hostovali pod vedení Longena v brněnské Redutě. Longen zde inscenoval i svou vlastní hru s revolučním námětem *Hloupý Honza v Pincgavské republice*. Longen silně zapůsobil na další vývoj Brněnského divadla.²¹² V roce 1925 Longen s Burianem divadlo opouští.²¹³

Velké úspěchy v Rokoku přivedly Vlastu Buriana k otevření vlastního divadla opět v sále hotelu Adria s názvem Burianovo divadlo, stalo se tak počátkem září 1925. Svou produkci divadlo zahájilo krátkými výstupy V. Buriana a E. A. Longena *Neviditelný Vlasta Burian*, hrou E. Labiche *Manžel na hřebíčku* a skečem *Hráč* od J. Červeného a E. A. Longena. Vznikly tu dvě koncepce, Longenova a Burianova. Longen se tu uplatňoval jako herec a pokračoval s prováděním reportážních senzací a protirakouských karikaturních her a Buriana vedl k charakterové satirické komice, ovšem Burian inklinoval k suverénní komice sólového typu, neohlížel na scénář i ostatní herce a prováděl nečekané extempore. Z jejich spolupráce vznikla Longenova dramtizace Kischova románu *Pasák holek* (1925) Burian zde ztvárnil roli pražského Pepíka. Dále Longenova hra *František Ferdinand d'Este* (1925) s Burianem jako arcivévodou Bedřichem a Pirandellova komedie *Člověk, zvíře a ctnost* (1925), Burian zde byl donucen zahrát tragikomickou roli milence. Objevila se tu i Longenova fraška *Doleva* (1926) parodující protikomunistické kampaně.²¹⁴ V roce 1925 vzniká soubor Sečesteal spojením Českého studia s E. A. Longenem svou činnost zahajovali v Kolíně. Působili tu E. A. Longen, X. Longenová, J. Bezdíček, V. Očásek, E. Hráská, I. Kubásková a S. Machov. Prováděli hlavně Longenovův repertoár z Revoluční scény a Rokoka, avšak tato společnost zanedlouho zanikla.²¹⁵

V letech 1926–1927 se v Burianově divadle začali prosazovat F. Arnold a E. Bach se svými německými hrami, ve kterých se mohl Burian dostatečně „vyřadit“ při humorných sólech a extempore. I nadále se zde uváděla Longenova díla jako *Osud trůnu habsburského* (1927) kde hrál Burian knížete Fichtenberga. V letech 1928–1930, kdy se Burianův soubor přesunul do budovy Báňské a hutní společnosti dospěla k vrcholu jeho spolupráce s Longenem.

²¹² KOLEKTIV AUTORŮ. *Dějiny českého divadla/IV.*, 1. vyd. Praha: Academia, 1983, 706 s. ISBN 403-22-858 21-093-83. s. 171-172.

²¹³ Tamtéž, s. 158.

²¹⁴ Tamtéž, s. 159.

²¹⁵ Tamtéž, s. 182.

Stalo se tak díky Longenově podařené hře *C. a k. polní maršálek* (1929) kde Burian v roli setníka Katzelmachera vytvořil jednu svých nejlepších komických postav.²¹⁶ Poté co Longen přerušil spolupráci s V. Burianem, začal organizovat výstupy profesionálního souboru pro hornická města Lom, Duchov a Most. Ale jelikož nezískal koncesi, tak zanedlouho spolek končí.²¹⁷ V 30. letech se Longen přesouvá k filmu.

Longenovo působení v divadle bylo velmi významné a přínosné, prošel mnoha divadly a kabarety a působil i v zahraničí. Jeho hry se vyznačují revolučními, politickými a protirakouskými texty a své vyhraněné názory vnáší do svých děl i postav a často experimentuje. Kromě psaní námětů a dramaturgie se věnoval i herectví, a to především v raném období, jedním z hlavních přínosů jeho činnosti byla spolupráce s Vlastou Burianem, kterému dopomohl ke slávě. Longenův specifický humor se projevuje expresivním vyjadřováním, protesty a útočnou satirou. Díky divadlu se seznámil s mnoha umělci, se kterými navázal spolupráce často trvající až do jeho filmové éry a právě toto období výrazně ovlivnilo jeho působení v kinematografii.

²¹⁶ KOLEKTIV AUTORŮ. *Dějiny českého divadla/IV.*, 1. vyd. Praha: Academia, 1983, 706 s. ISBN 403-22-858 21-093-83. s. 160.

²¹⁷ Tamtéž, s. 182.

Shrnutí

V rámci analyzování jednotlivých filmů jsem zjistila mnoho zajímavých skutečností a pochopila, jak umělce vnímala soudobá žurnalistika. Předpoklad týkající se nepřijetí Longenova tvůrčího vkladu v rámci filmu se plně potvrdil v jeho režijních dílech *Miláček pluku* a *Skalní ševci*. Kritika tyto snímky zhodnotila jako příliš teatrální a plné režijních přehmatů. Longen nebyl na tuto práci dostatečně připraven a jeho divadelní zkušenosti byly sice přínosem, ale do filmové podoby těžko přenositelné.

Jeho scenáristické činnosti, kritika již přijímala mnohem lépe, ačkoli u některých snímků odmítla jejich nedějovost, či nesrozumitelnost, převážně se o umělcových dílech vyjadřovala kladně. Mezi negativně hodnocené snímky patří *Poslední bohém*, který již volbou zpracování tématu nebyl příliš zdařilý. Snaha zobrazit Haškův život se kvůli nevhodně zvolenému námětu nepodařila, film působí rozvlekle, nevěrohodně a právě tyto dva aspekty se objevují i v dalších scénářích a způsobují jejich neúspěch. Jako další mohu uvést *Aféru plukovníka Redla*, zde se vyskytovala již zmíněná nesrozumitelnost, snímek vychází z literární předlohy, ale lidé, kteří knihu nečetli, se v ději obtížně orientují a nechápou souvislosti. Posledním příkladem je film *Matka Kráčmerka*, kterému uškodila nejspíše přílišná spjatost s literární předlohou, způsobující rozvleklost a nedějovost. Velkou část jeho filmové činnosti tvoří náměty, vycházející z divadelních her. Mezi Longenova vrcholná díla v rámci zpracování námětu či scénáře patří *C. a k. polní maršálek* díky skvělému převedení divadelního námětu do filmové podoby a skvělou spoluprací Longena a Buriana. Dalšími snímky jsou *Jedna z milionu*, který kritika vysoce cenila a Longena označila za jednoho z našich nejlepších scenáristů a *Jedenácté přikázání*, na němž spolupracoval s Vávrou a díky inovacím a skvělé komice dopomohli k celkovému vyznění filmu.

Longenovo filmové herectví lze považovat za velmi přínosné, v rámci jednotlivých kritik se takřka neobjevují žádné výtky a díky divadelní přípravě většinou vysoce předčí ostatní herce. Longen se ve zvukové éře objevil jako herec ve třech filmech *Otrávené světlo*, *Aféra plukovníka Redla* a *Třetí rota* a jediné co recenze odsuzují je občasná teatralita, ale převážně jej označují za jednoho z našich nejlepších herců.

Hypotéza týkající se pochybnosti o filmovém přínosu E. A. Longena se v rámci tehdejších kritik nepotvrdila a převážně umělce shledávají přínosným pro československou kinematografii. Jedním z hlavních zjištění se ukázal fakt, že mnoho kritik neznalo Longenovu divadelní činnost ani avantgardu, z čehož vyplývá, že nedokázali objektivně zhodnotit jeho tvorbu. Dále jsem zjistila, že některá periodika, či recenzenty velmi ovlivňovaly nějaké ideologie, nebo měli velmi příliš vyhrcoené názory, což také nepřispělo k subjektivnímu posouzení. Často se kritika snažila pouze přilákat diváky do kina a umělecký přínos snímku neřešili, nebo zcela opomíjeli hodnocení Longenova tvůrčího vkladu.

V kontextu tehdejší československé kinematografie se ukázalo, že velkou oblibu měli filmy s vojenskou tematikou a snímky na způsob *Matky Kráčmerky*, díky oblíbené A. Nedošínské. Longenova filmografie spadá převážně do éry zvukového filmu a odehrává se na pozadí hospodářské krize mezi lety 1930–1936, tudíž se lidé alespoň pomocí snímků snažili utéct z reality a točily se převážně komedie, což oceňoval i Longen, protože mu tento žánr byl nejbližší. Mezi režiséry s kterými Longen spolupracoval, patří třeba Vladimír Slavínský, Karel Lamač, Martin Frič či Karel Anton, nejvíce však V. Slavínský, se kterým stvořil řadu úspěšných i méně povedených komedií. Díky tomu, že Slavínský měl oblíbený tým lidí, se kterými pracoval, se často ve snímcích objevují stejní herci a celkově se filmy v mnoha ohledech podobají, což mělo také vliv na Longenovu tvorbu.

Longenovu tvorbu silně ovlivnila jeho divadelní činnost a mnoho námětů vychází z jeho divadelních her, které i přes složitý přenos do filmové podoby často dokázal bravurně zpracovat. Díky divadlu se seznámil i s mnoha umělci, se kterými spolupracoval posléze ve filmu, mezi takové patří Rašilov, Futurista, Fiala, Sauer a hlavně Burian, se kterým vytvořili nerozlučnou komediální dvojici. Po herecké stránce divadlo Longenovi dopomohlo ke skvělým výkonům i ve filmu. Jako námět na další zabývání se Longenovou činností v kinematografii navrhuji zaměření se na některé jeho filmy a jejich hlubší analýzu.

Závěr

V práci *Emil Artur Longen z pohledu soudobé žurnalistiky* jsem se zabývala třemi tematickými částmi. První je zpracování Longenova života, druhou percepci jeho hereckého, scenáristického a režijního díla v rámci soudobé žurnalistiky a třetí část pojednává o Longenově divadelní činnosti.

E. A. Longen se umění věnoval celý život a postupně si vyzkoušel různé disciplíny, počátečním se stalo malířství, ke kterému se během života několikrát vrátil. Poté se začal věnovat divadlu a to hlavně komickému herectví, a psaní her, což ho postupně přivedlo k filmu, kde veškeré tyto zkušenosti zužitkoval. I když se Longen filmu věnoval pouhých šest let a kvalita jeho práce je diskutabilní, bezesporu tento obor výrazně ovlivnil.

Longenův přínos spočíval primárně v komplexním pojetí umění, při svých projektech se snažil dokonale propojit všechny složky, k čemuž mu napomáhala jeho multitalentovanost. Jeho díla se vyznačují revolučními, politickými a protirakouskými náměty, s oblibou experimentoval a svůj humor doplňoval protesty, útočnou satirou a expresivním vyjadřováním. I přes své kvality zůstal E. A. Longen v současné době zapomenut a nedoceněn.

Ve své práci jsem se zaměřila na umělcovu činnost ve filmu a především na percepci jeho působení v kinematografii v rámci soudobé žurnalistiky. Zjistila jsem, že se názory kritiků na Longenovy snímky často liší, ale veskrze byl umělec přijímán pozitivně. Výjimku tvoří jeho režijní díla *Miláček pluku* a *Skalní ševci*, která byla shledána nepřínosnými a příliš divadelními. Některé recenze byly přehnaně ovlivněny politickou ideologií, nebo jim chyběla potřebná objektivnost.

Při vyhodnocování jednotlivých kritik jsem se snažila vyzdvihnout nejpodstatnější informace a porovnávala jsem diametrálně odlišné názory. Ve srovnání s literaturou, která pojednává o Longenovi, jej tehdejší žurnalistika přijímala lépe. Zajímavostí je, že se navzdory negativním recenzím jeho filmy *Miláček pluku* a *Skalní ševci* uváděly déle. Sledovat vnímání jednotlivých snímků z pohledu recenzentů se ukázalo velmi zajímavé a přínosné a to hlavně co se týče nedochovaných filmů, o kterých kromě soudobých kritik nemáme žádné zmínky.

Jako zásadní zdroje mi posloužily recenze z dobových periodik, a to jak pro širší veřejnost např.: *Národní osvobození*, *Lidové noviny*, *Rudé právo*, nebo zaměřené na filmový obor jako *Filmové listy*, *Český filmový zpravodaj* či *Filmový kurýr*. Hlavním pramenem týkajícím se Longenových filmů je *Panorama českého filmu* od Luboše Ptáčka, ačkoli nepojednává o všech snímcích, zde velmi vypomáhají dobové recenze, skýtající mnoho podstatných informací.

Co se týče zodpovězení mé otázky ohledně Longenova působení v kinematografii, v porovnání se Longen nejspíše výrazněji projevil v divadelní činnosti nežli ve filmu, ale neřekla bych, že byl špatným filmařem. Jak jsem již zmínila, hlavní roli hrál čas, jeho vytíženost a u režii nedostatek zkušeností, možná kdyby se nevěnoval kinematografii tak krátce, dosáhl by lepších výsledků. Jako další důvod shledávám fakt, že film je více kolektivní dílo a Longenův přínos se ve filmech mnohdy „rozpustil“. Vznik kvalitního filmu závisí na technologii a řemesle, které tenkrát v československém filmu málokdo ovládal. Dále bych zmínila, že žánry, které uplatňoval na divadle, nebyly snadno přenosné do filmu. Soudobí recenzenti často neznali Longenovu divadelní činnost a recenze byly často povrchní a nerozvinuté, reflektovala ho kritika, která neznala avantgardu a převážně se buď snažila snímkům vše vytknout, nebo se snažila hlavně nalákat diváky do kin. Všechny tyto aspekty způsobily, že je dodnes Longenova umělecká činnost poněkud opomíjena.

Literatura

1. ČERNÝ, František. *Kapitoly z dějin českého divadla*. 1. vyd. Praha: Academia, 2000. 410 s. ISBN 80-200-0782-2.
2. ČERVENÝ, Jiří. *Červená sedma*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1959. 304 s. ISBN neuvedeno.
3. BARTOŠEK, Luboš. *Náš film: Kapitoly z dějin (1896 - 1945)*. 1. vyd. Praha: Mír, n. p., 1985. 420 s. ISBN neuvedeno.
4. BROŽ, Jaroslav FRÝDA Myrtil. *Historie československého filmu v obrazech 1930-1945*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1966, 293 s. ISBN neuvedeno.
5. HLAVÁČEK, Luboš. *Nesmrtelní ve filmu*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1961, 147 s. ISBN neuvedeno.
6. KAMEN, Jiří, *Emil Artur Longen divadelník a dramatik: disertační práce*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1976, 128 s. ISBN neuvedeno.
7. KOLEKTIV AUTORŮ. *Dějiny českého divadla/IV.*, 1. vyd. Praha: Academia, 1983, 706 s. ISBN 403-22-858 21-093-83.
8. LONGEN, Emil Artur. *Herečka*. 2. vyd. Praha: Melantrich, 1972, 281 s. ISBN 32-027-72.
9. LONGEN, Emil Artur. *Král komiků Vlasta Burian*. 2. vyd. Praha: XYZ, 2011, 276 s. 978-80-7388-538-0.
10. LONGEN, Emil Artur. *Můj přítel Jaroslav Hašek*. 1. vyd. Praha: XYZ, 2008, 254 s. ISBN 978-80-7388-078-1.
11. PTÁČEK, Luboš. *Panorama českého filmu*. 1. vyd. Olomouc: 2000. 514 s. ISBN 80-85839-54-7.
12. SAUER, Franta. *Emil Artur Longen a Xena*. 1. vyd. Praha: VLN, 1936, 202 s. ISBN neuvedeno
13. SÍLOVÁ, Zuzana - HRDINOVÁ, Radmila - MOHYLOVÁ, Věra. *Divadlo na Vinohradech 1907 - 2007 - Vinohradský ansámbl*, 1. vyd. Praha: Divadlo na Vinohradech, 2007, 212 s. ISBN 978-80-239-9604-3.
14. URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film I., 1898-1930*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1995, 285 s. ISBN 80-7004-082-3.

15. URBANOVÁ, Eva - URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Český hraný film II., 1930-1945*, 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1998, 499 s. ISBN 80-7004-090-4.
16. VÁVRA, O. *Podivný život režiséra*. 1. vyd. Praha: PROSTOR, 1996, 366 s. ISBN 80-85190-42-7.
17. WASSERMAN, Václav. *Václav Wasserman vypráví o starých českých filmařích*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1958, 283 s. ISBN nevedeno.
18. SCHNEIDEROVÁ, Soňa. *Analýza diskurzu a mediální text*. 1. Vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015, 165 s. ISBN 978-80-246-2971-1

Prameny

1. KIRSCHNEROVÁ, Jana. *Emil Artur Longen. (1885 - 1936) : Lit. pozůstalost*. 1.vyd. Praha: Literární archiv Památníku národního písemnictví, 1981, 6 s. ISBN nevedeno.
2. TILIU, Nina. *Emil Artur Longen*. 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 1991, 94 s. ISBN nevedeno.
3. „Otrávené světlo“. *Divadlo budoucnosti*. roč. 2. 1921, č. 38, s. 5. ISSN 1801-9463.
4. Quido E. Kujal. Otrávené světlo. *ČFZ*. roč. 1. 29. 10. 1921, č. 33-34, s. 5. ISSN 1801-9455.
5. Otrávené světlo. *Divadlo budoucnosti*. roč. 2. 1921, č. 41, s. 2-3. ISSN 1801-9463.
6. *Film. Čas*. 21. 9. 1921, č. 213, s. 1-2. ISSN nevedeno.
7. F. H. Svobodová. Případ plukovníka Redla. *Národní listy*. roč. 71. 22. 2. 1931, č. 53, s. 5. ISSN 1214-1240.
8. Jiří Lehovec. Filmový týden. *Národní osvobození*. roč. 8. 22. 2. 1931, č. 53, s. 5. ISSN nevedeno.
9. *Film. Aféra plukovníka Redla. Venkov*. roč. 26. 24. 2. 1931, č. 47, s. 7. ISSN nevedeno.
10. Jiří Havelka. Případ plukovníka Redla. *Filmový kurýr*. roč. 5, 27. 2. 1931, č. 9, s. 4. ISSN 1801-9501.
11. Nový snímek režiséra Karla Antona. *Lidové noviny*. roč. 39, 27. 2. 1931, č. 105, s. 9. ISSN 1802-6265

12. Quido E. Kujal. Aféra plukovníka Redla. *ČFZ*. roč. 11, 28. 2. 1931, č. 8, s. 3. ISSN 1801-9455.
13. Aféra plukovníka Redla. *Filmové listy*. roč. 3, 28. 2. 1931, č. 6, s. 8 ISSN 1801-3341.
14. Karel Smrž. Aféra plukovníka Redla. *Rozpravy Aventina*. roč. 6, 26. 3. 1931, č. 28, s. 335. ISSN 1802-1972.
15. Quido E. Kujal. Vánoční vítězství „Krále smíchu“ *ČFZ*. roč. 12, 1932, č. 42-43, s. 2. ISSN 1801-9455.
16. Miloslav Havel. Krise filmových básníků. *Studentský časopis*. roč. 12, 10. 1. 1932-33, č. 5, s. 132. ISSN neuvedeno.
17. Františka Tůmová. Anton Špelec, ostrostřelec. *Národní listy*. roč. 72, 15. 12. 1932, č. 346, s. 3. ISSN 1214-1240.
18. Nový film s Burianem. *Lidové noviny*. roč. 40, 16. 12. 1932, č. 633, s. 14. ISSN 1802-6265.
19. Ladislav Emil Berka. Anton Špelec, ostrostřelec. *Národní osvobození*. roč. 9, 16. 12. 1932, č. 347, s. 5. ISSN neuvedeno.
20. Jiří Havelka. Anton Špelec, ostrostřelec. *Filmový kurýr*. roč. 6, 23. 12. 1932, č. 52, s. 11. ISSN 1801-9501.
21. Celý Berlín se ptá, kdo je Vlasta Burian? *Filmový kurýr*. roč. 4, 29. 8. 1930, č. 35, s. 2. ISSN 1801-9501.
22. Jiří Havelka. C. a k. polní maršálek. *Filmový kurýr*. roč. 4, 24. 10. 1930, č. 43, s. 6. ISSN 1801-9501.
23. Mluvicí film s Vlastou Burianem. Nový film C. a k. polní maršálek. *Lidové noviny*. roč. 38, 25. 10. 1930, č. 541, s. 5. ISSN 1802-6265.
24. F. H. Svobodová. Vlasta Burian ve filmu C. a k. polní maršálek. *Národní listy*. roč. 70, 25. 10. 1930, č. 294, s. 4. ISSN 1214-1240.
25. Havert. C. a k. polní maršálek. *Venkov*. roč. 25, 25. 10. 1930, č. 252, s. 2. ISSN neuvedeno.
26. Jiří Lehovec. C. a k. polní maršálek. *Národní osvobození*. roč. 7, 26. 10. 1930, č. 295, s. 5. ISSN neuvedeno.
27. Karel Smrž. C. a k. polní maršálek. *Rozpravy Aventina*. roč. 6, 30. 10. 1930, s. 70. ISSN 1802-1972.
28. Český film přece v plenkách. *Lidové noviny*. roč. 38, 27. 12. 1930, č. 649, s. 4. ISSN 1802-6265.

29. Karel Smrž. C. a k. polní maršálek. *Studio*. roč. 2. 1930-31, č. 9, s. 285.
ISSN neuvedeno.
30. Franta Kocourek. Několik českých filmů III. *Přítomnost*. roč. 8, 23. 12. 1931, č. 51, s. 809-812. ISSN neuvedeno.
31. František Josef Prokop. Hrdinný kapitán Korkorán. *Národní listy*. roč. 74, 22. 8. 1934, č. 230, s. 4. ISSN 1214-1240.
32. Burianův kapitán Korkorán. *Lidové noviny*. roč. 42, 24. 8. 1934, č. 423, s. 10. ISSN 1802-6265.
33. Jaroslav Brož. Burianův Korkorán. *Národní osvobození*. roč. 11, 29. 8. 1934, č. 201, s. 6. ISSN neuvedeno.
34. Josef Rybák, Český film komický. *Tvorba*. roč. 9, 31. 8. 1934, č. 16, s. 247. ISSN 0139-5513.
35. Vlasta Burian a jeho Korkorán. *Venkov*. roč. 29, 2. 9. 1934, č. 205, s. 7. ISSN neuvedeno.
36. Quido E. Kujal. Hrdinný kapitán Korkorán. *ČFZ*. roč. 14, 8. 9. 1934, č. 28, s. 2. ISSN 1801-9455.
37. Zahájení filmové sezony. *Zvon*. roč. 35, 12. 9. 1934, č. 1, s. 15-16. ISSN neuvedeno.
38. Jaroslav Brož. Jedenácté přikázání. *Národní osvobození*. roč. 12, 1. 9. 1935, č. 204, s. 12. ISSN neuvedeno.
39. Jedenácté přikázání. *Rudé právo*. 1. 9. 1935, č. 204, s. 4. ISSN 0032-6569.
40. Jedenácté přikázání. *Venkov*. roč. 30, 1. 9. 1935, č. 204, s. 7. ISSN neuvedeno.
41. Jedenácté přikázání. *Zvon*. roč. 36, 2. 10. 1935, č. 3, s. 43-44. ISSN neuvedeno.
42. Quido E. Kujal. Jedenácté přikázání. *ČFZ*. roč. 15, 6. 9. 1935, č. 26, s. 3. ISSN 1801-9455.
43. Odpovědnost herců. *Lidové noviny*. roč. 43, 22. 3. 1935, č. 148, s. 12. ISSN 1802-6265.
44. Jedna z milionu. *Národní osvobození*. roč. 12, 24. 2. 1935, č. 47, s. 14. ISSN neuvedeno.
45. František Josef Prokop. Jedna z milionu. *Národní listy*. roč. 75, 26. 2. 1935, č. 57, s. 4. ISSN 1214-1240.

46. „Jedna z milionu“. *Filmová politika*. roč. 2, 1. 3. 1935, č. 9, s. 2.
ISSN 1801-9471.
47. Český film našel cestu. *Rudé právo*. 5. 3. 1935, č. 54, s. 4.
ISSN 0032-6569.
48. Nový český film. *Zvon*. roč. 35, 20. 3. 1935, č. 27, s. 379. ISSN neuvedeno.
49. Jedna z milionu. *Film*. roč. 15, 1. 4. 1935, č. 4, s. 8. ISSN 1801-9706.
50. „Jedna z milionu“. *Pás*. 2. 3. 1935, č. 1, s. 6. ISSN 1801-3368.
51. Lubomír Linhart. Co nového ve filmu. *Magazin DP*. roč. 2, Březen 1935,
č. 10, s. 311-312. ISSN neuvedeno.
52. Jsem děvče s čertem v těle. *Národní listy*. roč. 73, 27. 8. 1933, č. 201, s. 6.
ISSN 1214-1240.
53. Filmový týden. *Národní osvobození*. roč. 10, 27. 8. 1933, č. 200, s. 5.
ISSN neuvedeno.
54. Nové filmy. *Lidové noviny*. roč. 41, 28. 8. 1933, č. 430, s. 4.
ISSN 1802-6265.
55. Jiří Havelka. Jsem děvče s čertem v těle. *Filmový kurýr*. roč. 7, 1. 9. 1933,
č. 35, s. 3. ISSN 1801-9501.
56. Jsem děvče s čertem v těle. *ČFZ*. roč. 13, 9. 9. 1933, č. 31, s. 4-5.
ISSN 1801-9455.
57. Bedřich Rádl. Jsem děvče s čertem v těle. *Filmové listy*. roč. 5, 9. 9. 1933, č.
14, s. 7. ISSN 1801-3341.
58. Otakar Štorch-Marien. Jsem děvče s čertem v těle. *Rozpravy Aventina*.
roč. 8, 14. 9. 1933, č. 10, s. 77. ISSN 1802-1972.
59. „Matka Kráčmerka“. *Filmová politika*. roč. 1, 9. 11. 1934, č. 39, s. 2.
ISSN 1801-9471.
60. Jaroslav Brož. Otec Kráčmera. *Národní osvobození*. roč. 11, 10. 11. 1934,
č. 264, s. 6-7. ISSN neuvedeno.
61. František Josef Prokop. Matka Kráčmerka. *Národní listy*. roč. 74, 11. 11.
1934, č. 311, s. 5. ISSN 1214-1240.
62. Jiří Havelka. Matka Kráčmerka. *Filmový kurýr*. roč. 8, 16. 11. 1934, č. 46,
s. 4. ISSN 1801-9501.
63. Quido E. Kujal. Matka Kráčmerka. *ČFZ*. roč. 14, 17. 11. 1934, č. 36-37,
s. 5. ISSN 1801-9455.
64. Matka Kráčmerka. *Film*. roč. 14, 20. 11. 1934, č. 12, s. 8. ISSN 1801-9706.

65. „Matka Kráčmerka“. *Zvon*. roč. 35, 28. 11. 1934, č. 11, s. 155.
ISSN neuvedeno.
66. Co nového ve filmu. *Magazin DP*. roč. 2, prosinec 1934, č. 7, s. 218-219
ISSN neuvedeno.
67. Jiří Havelka. Miláček pluku. *Filmový kurýr*. roč. 5, 14. 8. 1931, č. 33, s. 3,
ISSN 1801-9501
68. Quido E. Kujal. Miláček pluku. *ČFZ*. roč. 11, 15. 8. 1931, č. 26, s. 3-4,
ISSN 1801-9455.
69. Alex Hliněný. Kapitoulou pro sebe. *Studentský časopis*. roč. 11, 10. 9. 1931,
č. 1, s. 15. ISSN neuvedeno.
70. Václav Kaplický. Jak se u nás dělá film? *Žijeme*. roč. 1, říjen 1931, č. 7,
s. 221. ISSN neuvedeno.
71. Film o prázdninách. *Venkov*. roč. 26, 15. 9. 1931, č. 215, s. 7.
ISSN neuvedeno.
72. Joža Roch. Naše XI. *Venkov*. roč. 31, 11. 10. 1936, č. 237, s. 9.
ISSN neuvedeno.
73. Naše jedenáctka. *Národní osvobození*. roč. 13, 11. 10. 1936, č. 237, s. 6.
ISSN neuvedeno.
74. Film o nových filmech. *Lidové noviny*. roč. 44, 9. 10. 1936, č. 506, s. 12.
ISSN 1802-6265.
75. Filmy. *Rudé právo*. 11. 10. 1936, č. 237, s. 9. ISSN 0032-6569.
76. Lht. [Lubomír Linhart], Český film v roce 1936. *Rudé právo*. 25. 12. 1936,
č. 300, s. 16. ISSN 0032-6569.
77. Lubomír Linhart. Český film v roce 1936. *Rudé právo*. 25. 12. 1936, č. 300,
s. 16. ISSN 0032-6569.
78. František Josef Prokop. Nezlobte dědečka. *Národní listy*. roč. 74,
25. 12. 1934, č. 353, s. 17. ISSN 1214-1240.
79. Jaroslav Brož. Nezlobte dědečka. *Národní osvobození*. roč. 11, 25. 12. 1934,
č. 301, s. 8. ISSN neuvedeno.
80. Artuš Černík. Dobré filmy. *Lidové noviny*. roč. 42, 30. 12. 1934, č. 654, s. 4.
ISSN 1802-6265.
81. Quido E. Kujal. Nezlobte dědečka. *ČFZ*. roč. 15, 5. 1. 1935, č. 1, s. 6.
ISSN 1801-9455.

83. Miloslav Havel. Kulturní filmy. *Studentský časopis*. roč. 14, 10. 1. 1934, č. 5, s. 137. ISSN neuvedeno.
84. Ve Vánočním týdnu. *Zvon*. roč. 35, 16. 1. 1935, č. 18, s. 251. ISSN neuvedeno.
85. Quido E. Kujal. Pobočník Jeho Výsosti. *ČFZ*. roč. 13, 15. 4. 1933, č. 194, s. 12. ISSN 1801-9455.
86. Nový film Burianův. *Lidové noviny*. roč. 41, 15. 4. 1933, č. 194, s. 12. ISSN 1802-6265.
87. Miloslav Havel. Realista a lyrik. *Studentský časopis*. roč. 12, 10. 5. 1932, č. 9, s. 262. ISSN neuvedeno.
88. Jiří Havelka. Pobočník Jeho Výsosti. *Filmový kurýr*. roč. 7, 21. 4. 1933, č. 16, s. 4. ISSN 1801-9501.
89. Pobočník Jeho Výsosti. *Filmová politika*. roč. 1, 2. 2. 1934, č. 3, s. 2. ISSN 1801-9471.
90. Co je v nových filmech. *Lidové noviny*. roč. 42, 31. 8. 1934, č. 436, s. 12. ISSN 1802-6265.
91. Pokušení paní Antonie. *Film*. roč. 14, 1. 9. 1934, č. 9, s. 5. ISSN 1801-9706.
92. Nové filmy. *Lidové noviny*. roč. 42, 2. 9. 1934, č. 446, s. 4. ISSN 1802-6265.
93. František Josef Prokop. Pokušení paní Antonie. *Národní listy*. roč. 74, 2. 9. 1934, č. 241, s. 6. ISSN 1802-6265.
94. Zahájení filmové sezony. *Zvon*. roč. 35, 12. 6. 1934, č. 1, s. 15-16. ISSN neuvedeno.
95. Jaroslav Brož. Pokušení paní Antonie. *Národní osvobození*. roč. 11, 4. 9. 1934, č. 206, s. 6. ISSN neuvedeno.
96. Pokušení paní Antonie. *Filmová politika*. roč. 1, 7. 9. 1934, č. 30, s. 2. ISSN 1801-9471.
97. Nové filmy. Poslední bohém. *Lidové noviny*. roč. 39, 13. 6. 1931, č. 295, s. 4. ISSN 1802-6265.
98. Stojaník. Poslední bohém. *Filmové listy*. roč. 3, 20. 6. 1931, č. 16-17, s. 9. ISSN 1801-3341.
99. Karel Smrž. Poslední bohém. *Rozpravy Aventina*. roč. 6, 24. 6. 1931, č. 39-40, s. 471. ISSN 1802-1972.

101. František Kocourek. Film o Jaroslavu Haškovi. *Lidové noviny*. roč. 39, 29. 8. 1931, č. 432, s. 4. ISSN 1802-6265.
102. Poslední bohém. *Rozpravy Aventina*. roč. 7, 16. 9. 1931, s. 7-8. ISSN 1802-1972.
103. Otakar Štorch-Marien. Poslední bohém. *Studio*. roč. 3, 1932, č. 2, s. 51. ISSN nevedeno
104. Alex Hliněný. Poslední bohém nesplnil... *Studentský časopis*. roč. 11, 10. 10. 1931, č. 2, s. 40. ISSN nevedeno.
105. První políbení. *Filmová politika*. roč. 2, 23. 8. 1935, č. 29, s. 1. ISSN 1801-9471.
106. Jaroslav Brož. Jubilejní český film. *Národní osvobození*. roč. 12, 24. 8. 1935, č. 197, s. 5. ISSN nevedeno.
107. První políbení. *Lidové noviny*. roč. 43, 25. 8. 1935, č. 424, s. 8. ISSN 1802-6265.
108. A. M. Brousil. 25 let našeho filmu a film jubilejní. *Venkov*. roč. 30, 25. 8. 1935, č. 198, s. 8. ISSN nevedeno.
109. „První políbení“. *Rudé právo*. 25. 8. 1935, č. 198, s. 4. ISSN 0032-6569.
110. Od českého filmu k Jánošíkovi. *Světobzor*. roč. 36, 30. 1. 1936, s. 76. ISSN nevedeno.
111. Antonín Martin Brousil. Soudní síň a český film. *Venkov*. roč. 30, 1. 9. 1935, č. 204, s. 7. ISSN nevedeno.
112. Josef Rybák. K pětadvaceti letům českého filmu. *Tvorba*. roč. 10, 1935, č. 35, s. 579. ISSN 0139-5513.
113. Quido E. Kujal. První políbení. *ČFZ*. roč. 15, 6. 9. 1935, č. 26, s. 2-3. ISSN 1801-9455.
114. Reprisy „Studentské mámy“ a „Prvního políbení“. *Filmová politika*. roč. 2, 11. 10. 1935, č. 35, s. 5. ISSN 1801-9471.
115. Jiří Havelka. Skalní ševci. *Filmový kurýr*. roč. 5, 27. 11. 1931, č. 48, s. 3. ISSN 1801-9501.
116. Skalní ševci. *Lidové noviny*. roč. 39, 27. 11. 1931, č. 594, s. 12. ISSN 1802-6265.
117. Quido E. Kujal. Skalní ševci. *ČFZ*. roč. 11, 28. 11. 1931, č. 41, s. 2-3. ISSN 1801-9455.
118. Skalní ševci. *Filmové listy*. roč. 3, 10. 12. 1931, č. 33, s. 7. ISSN 1801-3341.

119. Z Kyjova-Skalní ševci. *Slovácké noviny*. 1933, č. 16, s. 4. ISSN neuvedeno.
120. Bio Sokol v Zábřeze. *Moravský sever*. 1931-32, č. 27, s. 4. ISSN neuvedeno.
121. Premierové biografy. *Národní listy*. 28. 11. 1931, č. 230, s. 3.
ISSN 1802-6265.
122. Jaroslav Brož. Studentská máma. *Národní osvobození*. roč. 12, 18. 9. 1935,
č. 218, s. 7. ISSN neuvedeno.
123. Studentská máma. *ČFZ*. roč. 15, 21. 9. 1935, č. 27, s. 4. ISSN 1801-9455.
124. „Studentská máma“. *Rudé právo*. 18. 9. 1935, č. 218, s. 4. ISSN 0032-6569.
125. František Josef Prokop. Studentská máma. *Národní listy*. roč. 75,
20. 9. 1935, č. 259, s. 4. ISSN 1802-6265.
126. Další film Slavínského. *Lidové noviny*. roč. 43, 21. 9. 1935, č. 475, s. 8.
ISSN 1802-6265.
127. Nad třemi novými českými filmy. *Tvorba*. roč. 10, 1935, č. 39, s. 643.
ISSN 0139-5513.
128. Studentská máma. *Filmová politika*. roč. 2, 27. 9. 1935, č. 33, s. 2.
ISSN 1801-9471.
129. Nové české filmy. *Zvon*. roč. 36, 9. 10. 1935, č. 4, s. 56. ISSN neuvedeno.
130. Třetí rota. *Národní osvobození*. roč. 8, 20. 12. 1931, č. 296, s. 9.
ISSN neuvedeno
131. František Kocourek. Nové filmy. *Lidové noviny*. roč. 39, 22. 12. 1931,
č. 640, s. 6. ISSN 1802-6265.
132. F. H. Svobodová. Třetí rota. *Národní listy*. roč. 71, 23. 12. 1931, č. 351, s. 4.
ISSN 1802-6265.
133. Třetí rota. *Filmové listy*. roč. 3, 24. 12. 1931, č. 34-35, s. 7.
ISSN 1801-3341.
134. Jiří Havelka. Třetí rota. *Filmový kurýr*. roč. 5, 24. 12. 1931, č. 52, s. 5.
ISSN 1801-9501.
135. Třetí rota. *Lidové noviny*. roč. 39, 24. 12. 1931, č. 643, s. 14.
ISSN 1802-6265.
136. Quido E. Kujal. Třetí rota. *ČFZ*. roč. 11, 1931, č. 43-45, ISSN 1801-9455.
137. Karel Smrž. Třetí rota. *Rozpravy Aventina*. roč. 7, 7. 1. 1932, č. 16, s. 131.
ISSN 1802-1972.
138. Mirko Očadlík. Innemanova Třetí rota. *Klíč*. roč. 2, 26. 1. 1931, č. 4-5,
s. 71-72. ISSN neuvedeno.

139. Karel Smrž. Třetí rota. *Studio*. roč. 3, 1932, č. 4, s. 110. ISSN neuvedeno.
140. A. Tarasov-Rodionov. Třetí rota. *Tvorba*. roč. 7, 1932, č. 11, s. 165. ISSN 0139-5513.
141. Třetí rota v Americe. *Filmový kurýr*. roč. 6, 11. 11. 1932, č. 46, s. 5. ISSN 1801-9501.
142. Zlatá Kateřina. *Filmová politika*. roč. 1, 23. 2. 1934, č. 6, s. 2. ISSN 1801-9471.
143. Quido E. Kujal. Zlatá Kateřina. *ČFZ*. roč. 14, 24. 2. 1934, č. 8, s. 2-3. ISSN 1801-9455.
144. Emanuel Janský. Druhá Kateřina. *Polední list*. roč. 8, 24. 2. 1934, č. 53, s. 2. ISSN 1804-8846, 1804-882X, 1804-8838
145. Antonín Martin Brousil. Zlatá Kateřina Ufy a česká kultura. *Venkov*. roč. 29, 25. 2. 1934, č. 47, s. 8. ISSN neuvedeno.
146. Zlatá Kateřina. *Lidové noviny*. roč. 42, 26. 2. 1934, č. 103, s. 3. ISSN 1802-6265.
147. Zlatá Kateřina. *Národní osvobození*. roč. 11, 3. 3. 1934, č. 52, s. 6. ISSN neuvedeno.
148. Slavínským pro film. *Zvon*. roč. 34, 7. 3. 1934, č. 25, s. 352. ISSN neuvedeno.
149. Zlatá Kateřina. *Kino*. roč. 4, březen 1934, č. 2-3, s. 6. ISSN 1801-9684
150. František Josef Prokop. Zlatá Kateřina. *Národní listy*. roč. 74, 24. 2. 1934, č. 54, s. 6. ISSN 1802-6265.

Internetové zdroje

- NÁRODNÍ FILMOVÝ ARCHIV, *Rudi sportsman* [online]. [cit. 2017-03-16]. Dostupné z: <http://film.nfa.cz/portal/avrecord/0010056>
- FILMOVÝ PŘEHLED, *Naše XI*. [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <http://www.filmovyprehled.cz/cs/film/395733/nase-xi>

NÁZEV:

Emil Artur Longen z pohledu soudobé žurnalistiky

AUTOR:

Tereza Štěpánková

KATEDRA:

Katedra divadelních, filmových studií

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. Petr Bilík, Ph.D.

ABSTRAKT:

Bakalářská práce se zabývá filmovou a divadelní tvorbou Emila Artura Longena. Cílem je vysledovat, jakým způsobem probíhala percepce autorova hereckého, scénářistického a režijního díla v období žánrové i umělecké krystalizace české kinematografie. V osobě mnohostranného umělce byly rozeznávány vlivy kabaretu, světové kinematografie, ustanovujícího se žánrového filmu, a oborová žurnalistická odezva nabízí materiál pro sledování uvedeného diskurzu daného období. Práce uvádí historický kontext, obsahuje žurnalistický pohled na filmy, na kterých se podílel, rozebírá jednotlivá díla a také se věnuje divadelním východiskům.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Emil Artur Longen – film, tisk, divadlo

TITLE:

Emil Artur Longen from the perspective of contemporary journalism

AUTHOR:

Tereza Štěpánková

DEPARTMENT:

The Department of Theatre, and Film Studies

SUPERVISOR:

Mgr. Petr Bilík, Ph.D.

ABSTRACT:

The thesis deals with the film and theater works of Emil Artur Longen. The aim is to describe how his acting, screenwriting and directing accomplishments were perceived in a period of genre and artistic crystallization of the Czech cinematography. We can find, that his character of versatile artist was influenced by cabaret, world cinematography and basing genre film, the response of field journalism offers material for observing the stated discourse of given era. Thesis presents historical context, includes journalistic view on his films, describes his particular works and also deals with theatrical conclusions.

KEYWORDS:

Emil Artur Longen – film, press, theatre